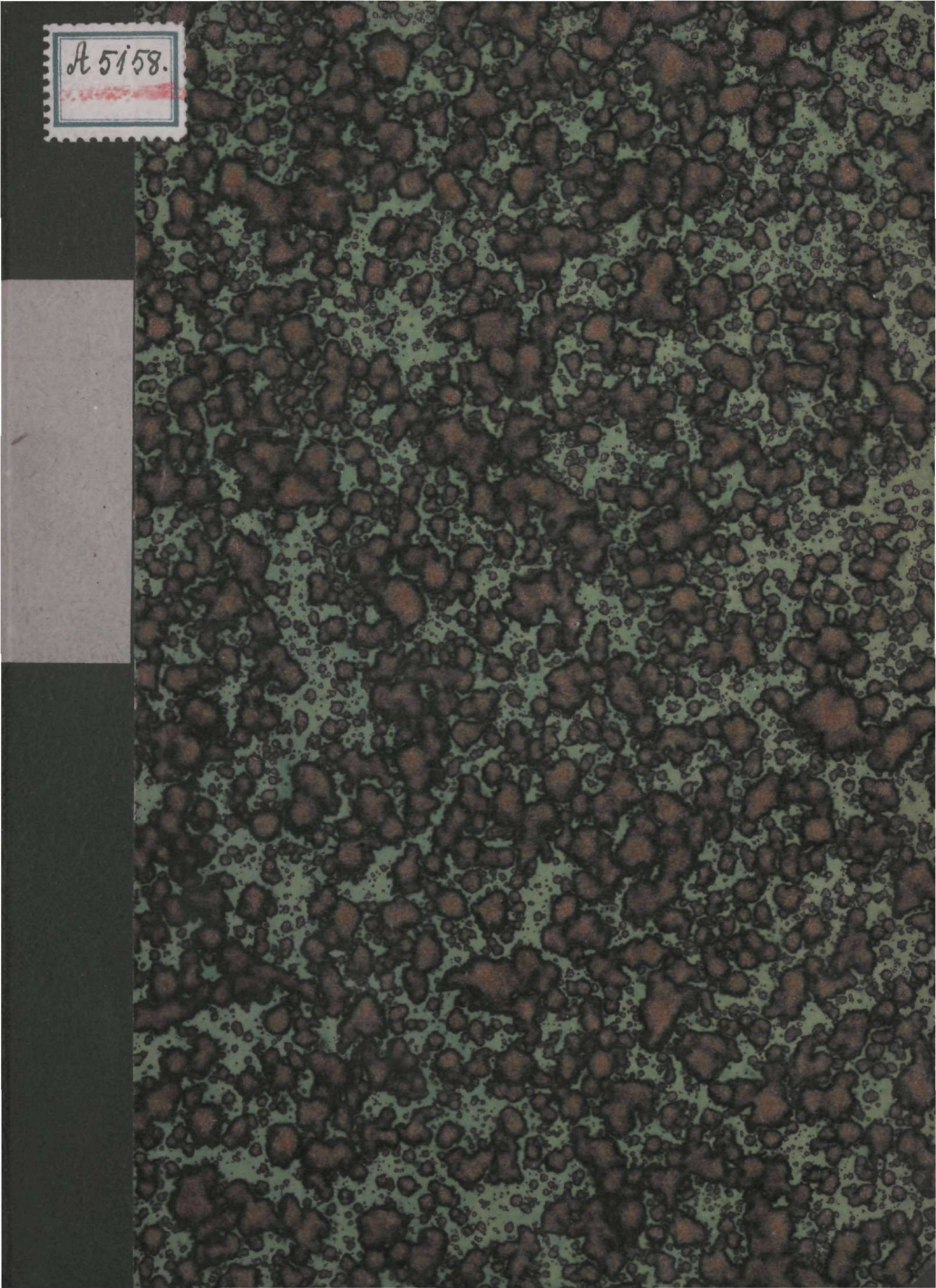

A 5158.

7134
A5158.

Hoorte kirjanihkude

Album.

„Kaja“ koostöoliste kõige uuemad algupäralsed jutud ja laulud.

Motto: Sõna sõua,
Sõna sõua —
Sõua sinna fortaasfe
Pilkfe pime wallaasfe,
Kus ei paista päteesta
Ega wilgu walguteesta!

Tarwas,
Trükitud E. M. Franzdorfi (Kaja) trükitojas.
1908.

Nagu lilleke.

Noorus, nagu lilleke
Kaswab, õitseb, õrnaste,
Igal waatjal rõemu teeb
Südamesse soowid loob:
Iäägu ta nii õitsema
Mitte üal närtsima!
Siis saab lord taft kroonike,
Hluts, ehteks, armjale!

Nagu, nagu lilleke,
Langeb lord ka põrmusse.
Nõnda närtsib noorusgi,
Wanaduse wilusse.—

Kaswa, õitse, kauniste,
Kewade full kullane,—
Kuni wanaks, halliks jaad,
Kulupeaga kroonitad.—

J. Sandra.

Ö f a m a f a.

Mats Kibe jutukene.

Metja jargus seisis ja na onnise

Ea oli kaunis wana,
aga siisgi korraldatud.

Maja sees istusiwad
kaks hallipead oma õhtu-
je tööjuures...

Mõlemate filmadest
paistis midagi, piinliku
wälja nende kõrjituolest

ja nende tugewad käemusliid andsiwad waewa
kriikast elust tumuistust.

Nemad ootasiwad oma laste tagasi tulemist,
kes selle lubamisega hommikul nälja jõitnud, et
pea oma armsate wanemate juurde tagasi jõuda.

Nim oli pärast nende wälja minemist nii
pahuraks läinud ja wihma jadas kui oawarrest

maha: tuul ragistas puudes, nii kui oleks tahtnud
neid juurtega maaseest wälja kiskuda ja endaga
kaasa wõtta.

Kõik loodus näis, kui millegi üle wihastama.

Ka jelles weikses jauna onnis, kae hallipea
jüdames, näis midagi tormisarnast olema — ne-
mad ootasiwad ja ootasiwad ja wiimati lõppes
nende kannatus. Wanamees tõusis oma tööjuurest
üles, läks akna juurde ja wahtis ööpimedusesse.
Tema nägu läks weel tõsisemaks, kui oli. Alna
juurest tagasi tülles keeras tema oma abikaasa poole
et temale oma igawust ja kurba meelt, oma laste
üle awalbada, mis ka ema jüdames juba aset oli
wõtnud.

Kuid wanamees ei juutnud weel sõnagi lau-
suda, kui saunauts lahti kisti ja onnisje nende
poeg Mikkel astus kelle riided wihmast läbi ja
läbi märjad oliwad.

„Jaa, kes oma poja tulemist kohe märkas, maatas tõsiselt poja peale, kelle silmades, misgi iiseralist oli näha, ja kes i'ma wenuata kogu oli fulnud. Ta ei suutnud end taltsutada, waid küsis: „Kus siis Johannes jäenud on, et tema sinuga ei ole?“

Mihkel oli end märjast pealis riidest wabastanud, ei wõinud isa esimise küsimise peale mitte kohe wastust anda. Ta tundis, nii kui kartust oma wanemaid haawata, nendele kurbtust ja südamewalutega, uksest sisse astudes, kohutawad juhtumist wennaast teadustades, aga tema ei wõinud teisiti, tema oli selleks sunnitud jest warem wõi hiljem pid. tema jeda ikka tegema.

Wiimaks awas ta siisgi oma suu ja jutustas nii: „Need sõnumid mis mina täna teile toon on teile ilma ootamata ja küllalt kurwad. Johannes wõeti wangi: teda süüdistatakse rüüstamise ja mõrthuka tööst osawõtmise pärast tema on peale kaebuse järele süüalusteks arwatud ja antakse sõjapälja kohtu kätte, nii kui mina kuulsin ja temaga ei ole ühelgi inimesel wõimalik kofku saada; ka minul ei läinud see korda!...“

See sõnum oli liig ootamata nendele kahele hallipeale, nii et keel nende suus kinni ahwardas jaeda. Nemad tundsiwad kurbtust oma ilmajüita,

laste kannatamise pärast; nemad ei kahtlenud selle üle, et Johannes ilmajüita, aga mis aitas see kui wanemad oma lappi ilmajüita teadsiwad olema, jeadus jeda ei uskunud ja teda süüalusteks tunnis-tas...

*

Kus jäi Johannes? Ta lames wangikambri sõgede peal maas. Ta tahtis lõhkeda. Tal oli suurem piin osaks kui tema wanematel. Sest et ta ilmajüita oli: siisgi raskestes süüalusteks arwatud!...

Tema filmade eest lenda-siwad tunnid mööda millal tema waba oli, olnud. Tema filma ette tuli see tund see päew millal mõrthuka töö korda oli saadetud ja millal tema oma sõbra saatmisel oli olnud kui see wäljamaale reisis ja sellepärast et tema jell wõl kodu ei olnud; on nüüd suure süüdistamise alla langenud... Üks wale kaebus ja see tõendus, et tema jell wõl kodus ei olnud on tema surmale saatjad. Ta ei suutnud uskuda, et inimese elu nii odaw on, aga ometi tundis ta nüüd jeda. Tema otsis küll abinõusi millest kinni hakkata, aga midagi ei olnud millest oleks ta kinni wõinud tabada, et end sellest kuristikust wälja tõsta!...

Da fujutas omale ette mis sünnib temaga siis, kui teda wiimaks wõlla alla wiidakse ehk jälle

soldatidele märgi lauaks ette oli pannakse?...

Külmad hirmu värinad käisivad selle peale mõeldes tema kehast läbi...

Ta püüdis magama ninuda, aga ta unes ei olnud temal rahu. Ta wiibis unes kohtu saalis, kus temale jurma nuhtlust kuulutati, ja kodu oma wanemate juures, kus teda wanemad rõemuga vastu võtsivad, et tema ilmaülitaks oli mõistetud. Tema filmade ette kujunes terve elu saatus. Tema ärkas unest ja tundis suurt igatsust wabaduse järele. Tema waatas nii kui otsides oma ümber, et ära põgenemiseks teed leida, aga see tee oli wabadusele kinni pandud. Tema pidi leppima sellega, mis temal oodata oli: kuivata, kõduneda ja kustuda, jelles wangi kambri...

Päewad, nädalad läksivad mööda, nii et temal ühegi elusa inimesega ei olnud võimalik kokku saada, peale selle, kes temale igapäew määratud ajal wett ja leiba käis toomas. Selle kõige juures tuli Johannesel oma rõemus kodu omnikene meelde, ehk see küll kuninglik lojs ei olnud, siiski nüüd oli see temale tuhat korda armisam, kui enne. Tema tundis walu oma südames, walu, mida siis inimene tunneb, kui tema sellest peab ilma jääma, mis tema kallim wara on, see on; wabadus ja elu.

Mus kewadene hommik.
Päike waatas läbi uduse loori maa peale.
Kerge tuuleõht puhus üle lume wäljade
mida juba kewadine päike kirjuks oli teinud.

Teed mööda liikus weike kirju rahwa hulga-
kene edasi. Seal oliwad; üks ohwitser, mõned sol-
datid ja see õnnetu ohwri tall, keda tema wiimasele
paigale wiidi.

See pealt lendasivad linnud ülesse, oma
tiibajid liikuma hulgatese pea kohal keerutades.

Põlksed laulsivad oma homniku laulu, nende
laul oli nii ilus, kurblik ja südamesse tungiw,
kui mõni ilus matmise koraal...

Selle weike liikuma salga hulgas — wiidi
Johannest, tema wiimasele paigale... Johannes
astus pool eluta edasi. Temal näis see üks kord
olema, mis temaga juhtus. Tema filmad oliwad
alla poole pööratud. Tema kuulmine kurdiks jää-
nud tema ei saanud sellest aru, mis teda ümbritses.

Korruga kuulis tema ohwitseri käsu andmise
healt, mis kohuste täitwa uhkusega kõlas „seista.“
Ka see tungis Johannese kõrwu nii kui läbi
seina.

Siiägi äratas see Johanneft mõistusele, ja kui tema oma ümber waadand oli; leidis tema ennaft üksiinda olema. Temaga ühes tulejad seisiwad umbes sada jammu maad temast eemal ja wahtisivad üle hiilgawate püüsi raude tema poole!..

Johannes awas kramplikult suu, et nendele selgete teha ja küsida, mis ma siid teinud?

Äga enne kui tema suud sai awada, kuulis ta rahjatust, mis kõiki puulehti wärisema pani ja tema eiu oli kustumud.

Linnud kes ragina peale puudest üle lendasi-

wad keerlesiwad õhus üllewal nii kui oleks nemad sellest sündmusest koleduft hirmu tunnud.

Mõni minut ja siis oli kõik waikne nii kui ei oleks siin mitte midagit juhtunud.

Puu mille külge Johannes siitud oli annab weel kawa sellest tunnistust, sest kuulid tegid sinna niisugused kirjud märgid külge, mis tõendawad, mis siin juhtus.

Weriue plats, mis lume pealejäenud oli, seisis kuruwaks mälestuseks seni, kui kewadine päikene teda sealt ära juutles..

(L õ p p.)

Kewade oote.

1. Kadu, wanakene, tali;
Mine Sind ei leina me!
Oliid küllalt, külm ja walt
Kõemuga sind saadame

2. Kawa küllalt oled hoidnud
Wangis meie waimu ja
Äga nüüd ka sinu wõimuis
Ära lõpemas on pea

3. Beagi sinu asemele
Afsud kena kewade
Loodusel toob elu jälle
Rahu kuruwa hingele

R. S. Obruik.

Narwa linna all aastal 1700.

Alalooline jutustus H. G. Fittsahl.

I

Dõsine pealetungimine.

Oli pime sügisene õõ. Ilm oli paha ja tormine. Tuul wingus haledalt. Gemalt kostis Narowa kose tume kohin.

Laksjudes peksiwad Narowa lained wastu kaldaid. Nagu waenulised, julged waenlased, mustendasiwad tumesinika taewa all liiksteise wastu laksfindlust ja tõstsiwad ähwardades oma kõrgeid tornisi ülesse taewa poole.

Pikas ringis ümber Narwa linna leeksiwad tululejed, mis kõrgelt kohalt waadates imelik ja tore waatepilt oli. Need oliwad Wene laagri wahimeeste tuled, sest 80, 000 m.) Wene sõjawäge piiras juba paar kuud tugewat Narwa linna ümber, millel kõigist umbes 2,500 kaitsjat oli.

Wene laager puhkas waikses unerahus, ainult wahimeeste hüüded ja mõne bölinnu kisa segasiwad jeda waikust. Korraga oli tajaft willet kuulda ja

peale selle sõjariistade kõlinat... Wahimehed tõstsiwad päid ja wahtsiwad suure tähelepanemisega Narwa linna poole, aga seal oli kõik waikne, ega olnud kõige vähematgi liikumist märgata, ei ühtgi tululest näha... Igal pool walitses pillane pimedus ja waikus. Ka Narowa peal ei nähtud ühtgi paati liikuma... Aga jällegi oli willet kuulda ja see kord juba waljumalt. Ka sõjariistade kõlinad oli jälle kuulda... Wahid andsiwad waljemalt üksteisele hüüetega märki, aga nende juud jurusiwad peagi Rootsi sõjamehed, kes nagu maa jeeft üles oliwa kerkinud, igaweste kinni, ja healetumalt kufusiwad nende furnulehad maha.

Sügaw waikus walitses mõned minutid laagris. Siis kuulbus aga korraga igalt poolt järsk, meffilik kisa, ja warsti peale jeda walqustas hele tulleleef koledat waatepilti.

Pealetungija idRootsi sõjamehed löiwad laagri kaitsjad, kes neile wastu piidsiwad hakata, armuheit-

matmata maha. Werewalamine oli hirmus. Rootsi sõjamehed häwitasiwad kõik tule ja mõdegaga ära, mis neile silmi puutus.

Sgalt poolt oli pealetungijate rünnuhüüdeid kaledaid wandeid, surmaga mõitlejate hoigamisi ja sõjariistade kõlinat kuulda...

Marwa linna kaitsjad olid pimedat ja tormist ööb oma kasuks pruukinud, jalaja linnast wälja läinud Wene laagri kallale tunginud ja selle põlema pannud. Armuheitmata saiwad kõik waenlased maha löödud, palju suurtükki ära rikutud, plüüsirohu waadid õhku lastud ja telgid ära purustatud. Segadus ja hirm oli Wene laagris suur.

Drummid hakkasiwad põriseda, ja raagetidega anti teisel pool olewate wägede üle märki appi tulla.

Hirmjaste mässasiwad Rootsi sõjameeste mõdega Wene sõjameeste keskel, kellede seas wahetpidamata surmawalt haawatud maha langeasiwad. Ohwitserid katsuasiwad küll sõjamehi julgustada, aga need oliwad kofsunud ja arusaamatad, nagu ilma peata kanad.

Häkitfelt kõlas eemalt wali hobuste kabjade müdin, mis kiirelt lähenes.

"Schermetjew! Kindral Schermetjew tuleb meile appi!

Wõideldge wennad!" kõlas hilie läbi Wene laagri, ja see teade tegi Wene sõjamehi natuke julgemat, nõnda et need, kes juba põgenema tahtsiwad hakkata, selle nõu maha jätsiwad ja südiit ro. Kõlas ele wastu hakkasiwad.

Ja tõeste! Kindral Schermetjew tuli oma ratsawäega appi, kelle lähemist kuuldes, rootslased linna poole hakkasiwad taganema, kuna ükski wene lane neid tagaajama ei julgenud minna.

Weel oli ööpimeduses, mida põlewa Wene laagri tuli natuke walgustas ohwitseri komandu sõnu kuulda, siis aga oliwad rootslased jäljetumalt kadunud, ainult löbitungimata ööpimedus aigutas kindral Schermetjemi ratsanikudele wastu, kes ei teadnud, kas waenlasi tagaajama minna, wõi mitte.

"Pagan wõtku!" pomises Schermetjew. "Kuhu need rootslased onetigi ära kadusiwad?.., Edasi mehed, otsekohe wärawa poole!"

Ja Wene ratsawägi tormas linna müüride poole.

Seal ei olnud aga ühtgi elawat hinge näha ega kuulda.

Waewalt oliwad esimehed ratsanikud linna juurdejõudnud — seal koha peal oli wärav, — kui seal peal kõik korruga elawaks muutus ja suurtük-

kideft tuliseid mune weneleste kaela alla ha-
kati sautma.

Narwa inurtlüfid müriješiwad hirmsaste
Wene ratsawäe jeas jurma ja hukatuft jün-
nitades.

„Tagasi!“ kirjendas Scheremetiew hirur-
ja healega, kuna ta ise hobusele kannušeid
andes ja täie ajuga laagri woole tagasi ha-
las kihutama. „Tagasi, kellel etu armas ou!“

Hirmsas segaduses olewad Wene ratsa-
nikud hakkasiwad tagasi põgenema kuna Root-
si juurtükide kuulid neid nii kaua saatsiwad
kuni nad pimedusesse ära oliwad kadunud.
Enam kui 20 ratsanikku oliwad lahinguplatšile
maha jäänud.

Wimats jäi linna müüri peal kõik jälle
waitseks, ainult Wene laagris oli elawat liiku-
mist kuni hommikuni märgata.

* * *

Paar tundi enne õhtut oli Narwa ko-
mandant Horn ohwitseri Ewen Stenströmi
oma juurde kutsunud ja talle ütelnud: „Sten-
ström ma tean, et sa julge ja wahwa“ oled,
seepärast olen ma ühe töö sinu hooleks usal-
danud, täna õhjel walitse 200 soldatit wälja,
mine nendega jalaja linnast wälja ja lange

Wene laagri kallale. Mis sea! teha tuleb, se-
da tead ja ise. Aga jeda pea meeles kui we-
nelastele abi tuleb, siis põgene kärke linna
tagasi. Et lõuna pool olew laagri kõige
nõrgem on, siis tungi jelle kallale. Said ja
aru?“

„Jah, jah, härra komandant“ wastas
Stenström kumardades.

„Noh, siis tee jeda Zumala abiga“,
jõnas komandant ja andis ohwitserile käega
märki, et ta minna wõib.

Ohwitser läks ja tegi õhjel nõnda nagu
oli kästud. Et see tal hästi lorida läks, nägi-
me juba.

2

Rootsi Randpea.

Oli külm oktobri kuu päew.

Torm mäsas Riia lahes hirmsaste.

Määratu suured lained tormasiwad wa-
hutades kaldale ja peksiwad wastu kaljuü.

Suur hull sõjalaewu wõitles kange tor-
m ga Pärnu linna all ja piibis sadamasse
jaada, kuid weit oli madal ja seepärast ei
peasenud laewad sadamasse. Rahwast woolas
rohkestes sadamasse imelikü lugu waatama,

sest laewajõit oli juba lõppenud ja keegi ei teadnud kustkiit laewu oodata.

"Mis laewad need ometigi on?" küsis üks kodanik mere peale waadates.

"Wist on need Wene sõjalaewad", wastas teine.

"Eks te ometigi näe, et nad Rootsi lipu all on", kõneles kolmas.

"See wõib küll tõsi olla", sõnas neljas ja waatas filmi pungile ajades mere peale.

"Mis praetiwad nad ometigi siit tahtma?" küsis üks wanamees murelikult.

"Eks nad tule ju linna kaitseks", sõnas üks noormees.

"Zgal filmapildgul wõiwad ju poolakad ja wene-lased meile kaela langeda".

Nõndawiisi harutasiwad ja arwustasiwad Pärnu kodanikud seda nähtust, aga ilma et keegi õiget põhjust oleks teadnud.

Rõige suurema laewa "Westmanlandi" lael sammus üks noormees karsitumalt edasi ja tagasi.

Ta oli keefmise kaswuga, kuid näust paistis kindel meel wälja ja ta waade oli tõsine. Seljas kandis ta sinikat kumbe mittel

kuulatud wastuõõbid ees oliwad, jalas kollakaid pükka ja sõrgeid järeaga saapaid ning peas kolmenurgelist kübarat

Wahete wahel rääkis ta ühe kindraliga kes masti najal seisis, kuna ta ise aga ühtelugu edasi-tagasi sammus ja oma kannukste-ga juurt kõlinad sünnitas.

See oli noor 18 aastane Rootsi kuningas Karl XII ehk "Rootsi Kaudpea", nagu teda terre maailm nimetas. Ta tuli Rootsi-maalt oma walitjuse all olewate Gesti ja Liiwimaale appi, keda waenlased ahwardasiwad. Poola-Saksi kuningas August 2 piiras oma sõjawäega Riiga ümber, kuna Wene Tjaar Peeter Suur, oma wäega Gesti-maad kuni Rakwereni ära oli laastanud ja praegu Narwat ümberpiiras. Daanimaad oli Karl XII ühe ropjuga ära wõitnud, nõnda et see rahu pidi paluma.

Nüüd tahtis ta ka poolakale ja wene-lasele näidata, et need enam Baltimaa rahu ei rikuks. Seepärast oli ta koge 1 oktobril 1700 Karlshammis jadamast laewadega teele läinud.

Õjimehesel päewal purjetasiwad laewad peritumlega kaunis heaste edasi.

Järgmisel päeval hakkas juba Suur-
maa rand paistma ja õhjel heideti ankrud
Windawi linna all merde aga järgmisel
päeval tõusis kauge torm, pillas laewad laiali
ja wintjutas neid mitu päewa sinna ja
tärna, kuni ühed laewad Riia lahte peaseji-
wad ja teised Tallinna all randa saiwad.
Nende seas, mis Riia lahte peasejiwad, oli
ka kuninga laew „Westmanland“ Kuhn-
saare all tohети randa saada, aga tormi pä-
rast ei olnud see mitte wõimalik. Siis purje-
tati edasi ja jõuti uelja päewalise wintse-
mise järele Pärnu linna alla. Aga laewad
ei peajenud kudagi sadamasse, wälja arwa-
tud mõned weikejemad.

„Milla meie ometigi maale saame,
Rehniskjöld?“ küjis Karl 12 seisima jäedes
kindrali käest.

„Konnatage natuke majesteet“, sõnas
see auupakklikult kumardades.

„Kui meie suuremate laewadega kudagi
sadamasse ei saa, siis saame ometigi weike-
matega“.

„Aga lõuneks saame wist küll maale?“
küjis kuningas.

„Tingimata, majesteet!“ sõnas kindral.

Kewadine tuulekene.

Kewadene tuulekene
Õhjub ille metsa maa—
Me meie õue õrnalt
Läbi kopli, karjamaa.

Behme waltje tuulega
Lahaks kaasa lennata
Lahaks tõusta ülesse
Pilwe piiri sülesse ...

Lahaks nagu jätta maha
Mainsed elu, kurja, paha —
Lahaks kaduda siit ära
Kus on delus, kurjus, kára...

Lahaks hoopis uueks saada
Uusi aateid ilma aada—
Uueks meelest, mõttest, wäest,
Uueks teust, tööst ja tõest ...

Aga— maine murumaa
Et saa seda sollima
Tema porist ei sa lahti,
Ära lenda, pole mahiti...

G. F. Kula.

Ülestõusmise päew.

Ta on nüid tulemas, ta on nüid kätte jõudmas see kaua oodetud ülestõusmise päew.

Oh kuidas loodus end rõdemustab, kuidas kõik end pühade ehte seab? Waadke, kuidas—noored taimekesed päikesepool ajaäärēs oma peakesed wana-kulu wangistawa kattealt nii harglikult, wälja pistawad, see kulu kaitstes-ja kattis neid siamaani nii rõhuvalt...

Waadake, kuidas wiimane talwejäätis, lumi, end ifka enam ja enam kokku weab, pimedamaid kohti otsides? Ta näitse nii kui häbitundma oma siimaalse kareduse üle, ta wõim on nüid otsas, murtud, on tema wägewus — mis alles natuke aja eest weel kõlki wärisema pani...

Ta see kes pealtnäha weel nii noor, nii õnn, see on selle wana ja põlise wõitja.

Dõpimebuse warjus, saladuslikes hämaruses; roomab küll weel see häwitawa talwe waim, et surmata tärfawat üles-

tõuswad elu, et surmawa külmsuga tarduma panna noort, elule ja diele tõuswad kena kewade õite—ilu!...

Seal aga kerlib walguje ja soojuse andja; werelawalise koidulooriga on ta pale küll weel warjatud, kuid soojust on juba tunda. See soojus paneb tärfama, paneb kiirelt ärkama kõiki niinewaid die-nipukesi, see soojus on ju peastja, elustaja, walgustaja tenal jätkub kõigi jaoks elu-jõudu, ta paneb kõiki ärkama, kes suiguwad, elustab ka neid, keda tarduma „sundis“ kare talwe, kõigile hüiab ta „Ülestõusmise päew miis suigud ja ifka weel?!“

Kadunud õnn.

Ma nutsin ööd ja nutsin päewad,
Ma nutsin igal ajalgi,
Kuid itisqi kadunud õnne ajad
Et tulnud itil tagasi.

Kui aga wirgalt tööle käed
Ma panin, ja ka nuttu
Ma jätsin. Kas küll imet uued?
Nüid õnne muil kui palju.

M. Lepik.

„Seda miivitusi!“ Seda miivitusi! pomes Karl XII ja hakkas jälle edasi ja tagasi sammuma.

Wiimaks, kui nähti, et suuremate laevadega, mitte kuidagi võimalik ei ole maale saada, mindi veiskemate peale. Kuningas läks ka oma laeslastega weikeje laewa „Sofia“ peale ja jõudis jellega hädahohtliku sõidu järele sadamasse.

Sadamas wõttis rahwas Põhjamaa kangelase rüemühiskamijega vastu ja laulis tema auuks kiituselaulusid. Uskool, mis Tartust sõja pärast sinna oli kolinud, auustas teda sõnades ja lauludes väga kui julget sõjameest, kes wahwa kui lõwi, targa mõistujega on. Eht küll Pärnu elanikud kuningale toredat wastuwõtmist walmistasiwad, ei hoolinud Karl XII sellest midagi.

Pärnus wiibis Karl XII umbes 3 nädalat ja jättis linna mitmed mälestuse märgid maha. Üks neist on hobuse raud, mida weel praegugi postkontori räästa all näha võib, kuhu ta finni on naelutatud. See hobuseraud tulnud hobuse jala alt lahti, kui ta ülsford Pärnu wulksatel ratja sõitnud. Selle mälestuseks naelutatud hobuseraud postkontori rääs-

ta alla finni. Rahwa jutu järele olla aga hobuseraud ise nõnda kõrgele lendanud ja finna finni jäänud.

Kui pea, kui teiste laevadega weel wäge Rootsi järele oli tulnud, ei piisunud Karl XII enam paigal olla. Ta sõitis Ruhja, kuhu kindral Wellingi paar tuhat meest kokku oli juutnud koguda. Seal jai ta teada, et Poola-Sakki kuningas August II oma sõjawäega Riia linna alt ära oli läinud, aga Peeter I ikkagi weel Narwat ümber piirab. Seepärast jaotis ta kindral Wellingi Rakwere linna kaitsma. Jse ruttas ta aga Tallinna poole.

Kui Tallinna kodanikud ja kindralkuberner de la Gardie teada saiwad, et kuningas sinna tuleb, tegiwad nad otjusiks, kuningat linna ees pidulikult teretada. 25-mal Oktobril tehti nõu teuks. Ilm oli külm ja wihma jadas nagu oawarrest maha. Kuninga ootajad wärisiwad külma pärast ja oliwad läbimärjad nagu kasjid. Wiimaks jõudis üks jalk kuningat kaardiwäge kohale, aga kuningat ei tulnud ühtigi. Dodati kuni pimedani, aga asjata! . . Tore kuningat wastuwõtmine oli haledasti nurja läinud... Kuningas ei tulnud mitte.

Rohale jõudnud kaardiväelised teatasivad, et kuningas tee peal korraga tagasi jõitnud ja ütelnud, et ta järeltulewaid wäejalkaşi läheb kiirustama. Kõsimise peale, milla nad arwata kuningat linna tulewat, wastati jeda mitte teadwat.

Teisel päewal, kui keegi ei lootnud, et kuningas siis sinna jõuab, hakkasivad juurti- lid korraga linna müüri peale paukuma. See oli märk, et kuningas sinna oli jõudnud. Baari ohwitseri saatel jõitis kuningas salaja Doonpea wärawast linna ja läks kindralku- bernerri de-la-Gardie juurde, kuhu ta korterisje jäi. Peagi läksivad ka linna tähtsamad mehed teda terwitama. Kõigist auuawaldustest hordis Karl XII ennast eemale. Pidud, mis ta auks katjuti walmistada, keelas ta ära, jest ta mõ- les ainult isamaa kaitsemise ja sõja peale. Liht riietes käis kuningas mööda linna, nõn- da et mitmed teda ära ei tunnudgi. Kui ta nõdal otja Tallinas paigal oli olnud, kadus ta korraga ära. Ta oli Rakwere poole teele läinud. See oli 2-^{sel} non embriil.

Rakweresse kogusivad Rootsi wäed kol- tu. Maa Narwast kuni Rakwereni olivad We- ne wäejalgad ära laastanud ja elanikud ära

surmanud. Kõik põllud oliwad ärahäwitatud ja hooned ära põletatud. 8,440 Rootsi sõja- meest oliwad Rakweresse kokku kogunud. Sel- le wäega tahtis Karl XII 80,000 Wene wäe kaela langeda, mis Narwat piiras. Kõik keelas kindral Wellingk teda, jeda nõnda ruttu ja wähesse wäega ettewõtma, waid alles siis, kui juurem osa wäge, mis alles teel oli, sinna jõuab, aga noor Rootsi Raudpea ei tihlanud paigal seista. Ta läks teele. „Ma loodan oma Rootsi poiste wahwuse peale,“ olla ta ütelnud „ja arwan, et ma nendega palju suuremat Wene wäge ära wõidan. Seepärast lähen ma julgesti oma waewatud alamatele appi ja peastan neid waenlase käest. Jumal on meie- ga, jest õigus on meie pool.“ Enne teele mi- nekut lasi ta jumalateenistust pidada, mille peale ta käju andis, et kes arg on ja ei jul- ge temaga kaasa tulla, see jägu julgeste Rak- weresse maha, ilma et ta jelle eest karistust jaab. Aga kõik tahtsivad Karliga kaasa minna ja lubasivad wiimase weretilgani oma isamaa ja noore kuningaga eest wõidelda.

13-mal Nõwembril mindi Narwa poole teele. Kõik sõjamoos, mis liig raste oli, jäeti maha. Esmisel päewal leiti weel hoonesi,

gus üks jagu sõjamehi õõsel sooja peavarju
 taiwad, aga järqmistel päewadel ei leitud
 kuskilt enam ühtgi taluhoonet. Terwe maa ku-
 ni Narwani oli lagedaks tehtud. Kindralid
 ohwitserid ja solatid pidiwad lausa taewa all
 külma käes magama. Peale selle oliwad ka
 teed hilise sügise tõttu wäga porised, mis eda-
 siisaamist palju takistas. Sõjawägi kannatas
 hirmjat puudust. Aga Põhjamaa wapramad
 pojad kannatafiwad kõik julge meelega ära.
 Hull talupoegi, kes waenlase eest Ratweresje
 oliwad põgenenud, sammufiwad Rootsi wäe
 kõrwal, et näha saada, mis nende taludest on
 saanud ja mis nende noore kuninga hulljul-
 gest tükkist küll wälja tuleb. Tihti pörkas Rootsi
 wägi weikeste Wene wäejalkadega kokku ja
 häwitas nad wiimase meheni ära.

Kari XI — Põhjamaa kangelane—ligi-
 nes Narwale. — — —

K o l m a s p e a t ü k k .

Sõnumed Karl XII tulekust.

Ühel selgel päewal seifiwad kaunis kõr-
 ge kingu peal, Narowa paremal kaldal kaks
 ratsaniikku, kes ühtelugu Narwa linna poole

waatafiwad, mida wähetaw Narowa jõgi la-
 hutas.

"Mis teie arwate, Taube, kas saame
 meie Narwa linna paari kuu jookiul kätte?"
 küsis üks ratsaniik, kelle rinnaesine aumärkide-
 ga taetud oli. Ka ta riided näitafiwad, et
 ta mõni kindral wõi weel ülem wõis olla.

"Oh, ei, herzog, Narwat meie nõnda
 ruttu kätte ei saa," wastas teine. (Särgneb.)

Sääsk ja kärbes.

Kawal jääsk rääkis lord kärbsle:
 "Seke, eks ma ole sinu sõber... Oled ja kuul-
 nud—jutud liiguwad—nagu tahaks kury
 hämblik meid mõlemaid kinni püüda? Wõrk
 olla meie tarwis juba walmis; aga meie
 riidleme weelgi ihekeskis... Sätame wiha
 ja tüli ja ühendame end, et wõiksime ühen-
 datud jõuul tigeada hämbliku wõrgust läbi
 läia!..."

Kawalad sõned on alati kõrwale magu-
 sad kuulda ja sellepöraft nad leiawadgi

rohkesti uskujaid; nii oli ka kõrbes jääsega
kohe nõuus. Sääst istus kõrbe turjale ja
nii läksivad nad hämbliku võrku üles otsima.

Teel hakkas jääsel kange kõrwetaw janu.

Ja kust jooki jaada? — Mis muud, sääst
wajutas oma imemise nõela kõrbele turja
sisse ja hakkas sealt janu kustutusels werd
imema. Sde kannatab ja kannatab, aga
wend joob hoolimatast edasi... Tuba tunneb
kärbes, et tal weri üsna wähefeks jääb, ja
jõud nõrkema kipub. Wiimaks lõppes kõrbe
kannatus, ja ta kisendas „Ai, ai, walus!
sõber jäta kannustamine ehk läi minema. .

Mled mind küllalt juba piinanud. —
Ma warfi nõrken!“ — „Loll... loll...“
põrises sääst toorelt, „etš meie ole ühifelt
turja hämbliku wastu wäljas? Mina olen
ju sinu kõige parem sõber... Waata! seal
eemal paistabgi kole hämblik ja walmis
wõrk, mis tuule käes dõtsub?..“ — „See
kõik on nii,“ wastas kõrbes, „kuid praegu
äwardab mind niisamuti surm; kas häm-

blik mind piinab ehk ei, aga sina lõpetad
warfi minu elu!...“

Al. Tseretelli järelc R. E. Tamme ees.

Lootuseta.

Kuu kumab kõrgel taewa telgil

Wast rahu katab maailma

Ja hõbedaste tähte helgil

Ma kõnnin kurwalt, üstinda.

Mu südames on hirmus walu,

Ja rinda rõhub fala piin,

Täis ohakaid mu noor elu

Kui raske on see elu siin!

Mu neuikese filma sära

Ja süda puhas fullane

Mu hinge rahu riisue ära

Ja wangistas mu südame.

Weel siiski rahu leiaks ma

Kui teaks et ta mind armastab

Kui teise kaenlas hingab tema

Ja õnnelik wiist olla; wõib?

Oh elu juhataja sule

Wõin onna walu kaebada,

Kuld kuu ja kõrgel mind oh kuule

Ja wõta walus trööstida.

Ea ifka oled nõnda wainne

Ei teistele ja kbele

Mu waitjed walu õhkamiisi

Ea kannad isa troonile...

F. G. Øbrusk.

"Jah, see on ka minu arvamine. Aga tjaar ujub, et Mariva peagi langeb... Ta ekshib rüngasti. „Ma ütlen teile,“ ütles ta kord mulle, „selle väega wdib terve Europa ärawõita.“ Ma ütlesin selle wdimaliku olemat. Müid hakkas ta wainustatult kiitlema, et ta kuninga enesele toapoiiks wdtab, kui ta teda ära on wditnud.“

„Kiitlemine on ka hea mees,“ ütles Taube naeratades.

„Jah, tjaar Beeter on juur kiitleja, ise äranis siis kui ta joobnud on.“

„Aga kuda kuningaga lugu on? Nägita taffe, et ta praegu Rakweres olla ja warsti Mariva alla tulla,“ küsis herzog de la Croy.

„Jah, nagu meie eelwägede käskjalad teatawad, tulnud Rootsi kuningas umbes 8 000 mehena Rakwerest juba teele.“

„Ega ta ometigi selle pihutäiega meie kallale ei julge tungida,“ sõnas Taube kindlalt.“

„See pihutäis sõjamehi saab kohe ühe hoobiga mahalöödud,“ ütles herzog naeratades.

„Ja Rootsi kuningas ise wangi wdetud“ täiendas Taube.

„King Rootsi wdin saab jün täiesti murtud.“

„Tõsi, tõsi!“ hüüdis Taube walju healega.

„Aga kui meil niisamasugune lugu kätte tuleb, kui Friedrich IV mis siis?“ küsis herzog tõsiselt.

„Noh, seda ei ole karta,“ sõnas Taube „80,000 ja 8,000 — nende wahel on suur wah.“

„Tõsi küll! — Aga mis see ometigi peaks tähendama? Mis seal ometigi on?“ sõnas ta laagri poole waadates, kus elawat liikumist märgata wdis.

„Wist on mõni käskjalg tulnud,“ ütles Taube rahulikult ja waatas ka laagri poole. Selsamal ajal ligines neile üks ohwitser.

„Herra herzog,“ ütles ta wiisakalt kumwardades. „Üks käskjalg on tulnud.“

„Hea küll!“ wastas herzog ja näitas käega ohwitserile, et ta wdib minna.

Ohwitser läks laagri poole tagasi.

„Saab näha, mis sõnumid ta toob,“ ütles herzog külmawereliselt ja andis hobusele kannusseid; jedaama tegi ka Taube.

Mõlemad kihutatiwad laagri poole.

"See Narva all olef kipub mul igawaks minema," sõnas Taube natuke aja pärast. "Seifa ikka ühe koha peal ja — ilma tege-wuieeta. Dont wõtku, kui ma jelle kätte ära ei jure!"

Herzog naeris. Siis wastas ta:

"Igap küll; kuid pidusi saab kaunis pal-ju pidada . . . Meist saab ometigi natuke lõ-bu! . . ."

"Mulle ei meeldi need sugugi," wastas Taube haigutades. "Minu rõemupidu on sõ-jad. Seal saab ometigi natuke oma julgust ja waprust üles näidata.

Nad jõudsiwad laagrisse.

Skätsjalg tuli nende juurde.

"Kindrali herra," hakkas ta rääkima ja kummardas sügawalt. "Rootslased on Pühajõe-le jõudnud. Nad tahawad meie peale lan-geda. Ma tuln siia, et seda teatada. Aga meie mehed wõidawad neid wiist ära, sest meie olenge jügewad. Nemad on aga wäsinud ja peawad maa peal magama. Majasi kurgil ei ole. Aga sellegi pärast käsksis kõrgeauuline kindral Scheremetjew abi saata... Wõib olla,

et jaawad rootslased kawalusega meist wõitu. Ma olen rääkinud, teie kõrgus."

Rätsjalg wailis ja waatas tõsiselt herzo-gi peale.

"Hea küll!" ütles herzog. "Ma räägin jeda tiarile. Wõid minna!"

Rätsjalg kummardas ja läks eemale.

"Nüüd läheme tsaari juurde," sõnas herzog, ja mehed hakkasiwad mööda laagrit edasi kihama.

Wiimaks peatasiwad nad ühe suure ja ilu-ja telgi ees. See oli tsaari Peetri telk. Nad astusiwad hobuste seljast maha ja lasiwad oma tulekut Peetrile teada. Wiimaks, kui kam-merteenur telgist wälja tuli ja neile paar sõ-na ütles, astusiwad nad sisse.

Mis jeal räägitud jai, ei ole teada. Ainult jeda wõib weel ütelda, et nad sealt rõemsa meelega wälja tuliwad, hobuste selga astusiwad ja siis minema kihutatiwad.

N e l j a s p e a t ü l l .

Kokkupõrkamine Pühajõe jõesteele

17-mal Nowembril jõudis Rootsi sõja-wägi Pühajõe, mis umbes 35 wersta Nar-wast eemal on.

A ü l a p i d u.

A. A. Rand.

Luuni on kadunud, küllawahel läbiviimas tänawas on muruplats juba tahtunud. Neid pilhivad nii mis luua warred palawad, poijid foristawad kariloomade wälja heiteid ja muud kraami, mis „külawahel“ aw fuidagi haawab.

Uja ääres on wäike kogu noori kase ja haamapuid hunnikus, need toodi furrel reedel lähedalt metsast, et efmefel pühäl fiike teha, on wana ju talwe wältusel koguni ära fõdunenud....

Neiud on üli heas tujus, feft alles eila jõudfid kaks omaküla noortmeest froomuteenistufest wabastatult kodufe.

Nut jookfeb mis forinal, iga tühja naljafõna peale naertaffe nii et filmad märjad. Uja mille was- tu fiin fiis nii walmistataffe, feba fiin oodataffe, niifugune puhastustöö on ju küllamehel koguni haruldane? Eks homme ole ju efmene „munade püha“ ja fiis kui mabe ilm lubab, on külla wahel „pitspall“.

Kauniste Kaarel lubanud wiuliga tulla Kaerasepa Hans toob lõdtsapilli ka, kui toop õlut antaffe ja eks feba märjufest nüüd kewadifel weejooffu ajal ifka ole kah. . .

Käes ongi see oodatud õhtu! —

Weel on koguni walge, nooredmehed, fiigemeistrid, proowiwad oma kättetööd „üleõrre liies“; on wiif rahuloldaw, feft fõif waewa nägijad lähewad Peedu- le, et liifu teha, ega ta fiis muidu ei tööta, kui pole määritud...

Wäiffed karjapoiijid põletawad wäga mureliste nägudega aiaääres kalendri lehtebe fiiffe keeratud tuba- gu prilgi ja mängiwad oma armsamat „durakat“.

Warsti ilmuwad ka juba mõned neiud, need haka wad fohe uue fiige peale ja katsuwad laulu. Kifage enam meeldiwad neidudele niifugused laulud, milles wõimalifult rohkefi armupalawust ja peidule wan- de murdmise etteheiteid ettetuleb ja niifugufeib juft külla falmitagujad tofinate wiifi wälja faadawad.

Pea ilmuwad ka liiguwõtjad, muusekandid ja fõif fõrwalifed noored, ifegi mõni wanem inimene tuleb noorte lõbu waatama. Nooredmehed lõdaw ringi ja räägiwad waljufti naerdes iiksteifele, kuidas keegi minewal õõfel „amenfeerimud“, fiin juures tarwita taffe juba nii roppuld laufeid, mis iga wähegi mõt- lejas meele läilaks teewad.. Mõnes õrnakefes fiinmi- tawad nii roppud laused aga õige elektri woolu, mis uimastawa wärinaga kehafi läbi jookfeb. Nüüd algab tants, feft Kauniste Kaarel teeb pilli mänguga al- gant. Oh feba kaltsutamift ja raputamift, mida neiud nüüd kannatada faawad, nemad nemad ife aga ei protefteeri fugugi niifugufe teguwiiji wastu, see olla nii loomulif, mis lõbu fiis muidu?

Kui „pillimees“ mängufi tiibinenu, fiis algataffe ringmängudega. Siin on aga jällegi ainult raama- tud : pruubi furmamifed, furemfifed kurbtufe kätte, armu wanded ja nende murdmifed, kallistufed, fuute lemifed, ifka wõimalifull äritawaid tüffa katjutaffe

ette tuua, mida joobnud pidulised omapoolt veel tub-
listi roppude sõnadega sisse soolawad.

Kui juba wäsimiseni pidustatud, siis läheb iga-
üks oma seltsilasega (neiuga) kuhugi kõrwalisesse koh-
ta üksik lõbudele, mille halwad järeldused wiimasel
ajal nii kohutawalt, tihti end ilmutama hakkawad.
Seeb keegi ärksam niisuguses seltskoimas sellest

juttu, et mõiksime parem mõne hariduslike pidudhju
toime panna ehk ometi teistest toimepandud pidule il-
muda, siis naerdakse niisugune lihtsalt wälja ja te-
ma sõnad jääwad hüidjaks healeks, mida keegi tä-
hele ei pane. Kuit aga hüidjaid heali rohtem oleks
küll neid siis ka kuuldaks.

Sõmmiku eel.

Tasafsed lained need kaldale sõudwad,
Kaugelt nad kaldale häid sõnumid toowad:
Tere ja kallas, olge terwitatud kaljud,
Seal laugel, taewa piiril ju hehjub
Päikese särawad walguse kiired —
Mis meilt kautawad pimeduse wiired.
Udune kallas, miks jutud ja weel!
Diguse päikese tõusmise eel?...

Walguse kodusst teil sõnumid toome
Sealt, kus me' wabaduse wiisijid loome,
Seal kus on priiuse healed helisemas
Seal kus on armastus üksmee! waltisemas,
Seal hinnata wõid wõtta — mis igatses iha,
Seal kadetus kadnud, — seal wõrdunud wiha
Seft hõiska mu süda, hõiska mu keel!
Diguse päikese tõusmise eel!..

Kuid oota weel kallas, ootte te' kaljud,
Dota mu isamaa ehk tuuled küll waljud,
Kord saawad sind hallitama waiksentad tuuled
Ja hõiskama saawad ju rahwa huuled,
Seft walguse kiired ja ta pimestaw sära
Kuulutab. et pimedus on wõidetud ära,
Seft looda mu isamaa, looda ja weel,
Diguse päike on tulemas teel!

A. Kabanow

Et pühajõe õnesteet kaunis kitsas ja waewaline ning jõgi hästi sügaw oli, seepärast andis kindral Scheremetjew nõu, Rootslastele seal wastuhakata. Aga Peeter I pidas jeda hoopis mõimatumaks, et Karl XII nõnda hulljulgeks wõiks minna, et ta selle weikese sõjawäega Narwa alla julgeb tungida. „See on ju otse naeruwäärne,“ ütelnud ta naerdes, „et see poisikene selle pihutäie sõjameestega meie kallale julgeb tulla. Ka pole neil mitte niisuguseid juurtükka kui m. il. Küllap' saab warsti toredat lugu rüha“. Peeter Suur wiibis ise Narwa all laagris, kuna kindral Scheremetjew Pühajõel oma ratsawäega waenlase wastus oli.

Nii pea, kui Karl XII Pühajõeale jõudis, hakkas ta lahingu wastu ette walmistama. Eht küll sõjamehed wäsinud ja roidunud olid, ei hoolinud Karl XII sellest midagi. „Keegi auus sõjamees ei puhka ennem, kui waenlased wõidetud on,“ ütelnud ta. „Nõnda samati tahan ka mina teha.“ Enne kui lahing algas, langes sõjawägi ühes Karl'iga põlwili maha ja pidas jumalateenistust. Peale selle algas lahing. Sõjahüideks oli Rootslasjel: „Sumata nimel!“

Rootsi wäed tormasiwad Wene kantsi peale, ja peagi olidwad esimesed ratsanikkude read läbi murtud. Walju sõjahüidega rainsiwad Rootsi sõjamehed omale waenlaste ratsanikkude hulgas teed. Ka hulljulge Rootsi Raudpea ise oli igal pool eesotsas. Ta wõitles waprasti ja ilma kartujeta, eht küll jum tihti tal otse silma ees seisis. Aga mis hoolis julge Wõhjamaa kangelase sellest? Sõda oli tale otse lapsmänguks jaanud, milles ta alati wõitjaks oli jäänud. Ka Daaniinaa pealinna Kopenhageni all, kus kuulid tema ja ta jeltiiliste peade ümber nagu rahe wingusiwad, olla ta ütelnud, et see pärast tema sõjamuusikaks peab jääma. Wene sõjawägi oli hirmjas segaduses. Küll püüdis Scheremetjew wäge korras hoida, aga see ei olnud enam Rootsi wäe pealerohumiise pärast võimalik. Nõka eram ja enam tungisiwad Rootslased Wene wäe peale ja wõitlesiwad nagu noored lõwid. Keegi Eesti talupoeg Tehwan Rabe, kes Pühajõe ääriete kohtadega hästi tuttaw oli, wiis ühe jalga Rootsi wäge otse Wene laste seljataha. Nüüd hakkati Wenelasi kahelt poolt kätte wõtma. Niisugust lugu ei juutnud Wenelased wälja kannatada. Kindral Schere-

metiem andis käsu tagaüeda, ja peagi põgenes Bene ratiawägi ülepea ja kaela Narwa poole, kuna ta kantsli ja palju sõja tarwitustsi waentla'e kätte, ja palju furnuid ning haawatuid lahinguplatsile maha jättis. Et Rootsi sõdawägi wäsiuud oli, seepärast ei mindud põgenemat waentlast tagaajama Rootsi wõit oli täielik.

Wärast lahingud kütjus Karl XII Teshwan Rabe oma juurd: ja silmities teda pealaest kuni jalatallani teraselt.

"Kes ja oled wahwa mees?" küüis ta üüis.

"Teshwan Rabe," wistas talupoeg alandlikult.

"Oled ja eestlane?"

"Ja, majesteet!" wasta Rabe piudulises Rootsi keeles.

"Dubli! Sa oled meie wäele juur heategu teinud," kõneles kuningas. "Mis ja nduad 'e lejt eest?"

"Midagi, majesteet, seda olen ma ainult isamaa armastuse pärast teinud," sõnas Rabe

"Dubli mees!" ütles kuningas. "Sa saad pärisorjusest wabaks ja peale selle eluacgje paiuki. Oled ja jellega rahul?"

"Oh, majesteet on wäga armuline!" hüüdis Rabe kuningas ette põlwili maha langetes. "Mis ma teinud olen, seda tegin ma isamaa armastuse ja oma naise ning laste pärast, seda wenelased ära on surmanud. Minu naine ja lapsed tapeti ära ja wistati süis tulde. Minu eluhoone on ärapõletatud, ja seega kõik, mis mulle armas oli. Seepärast olen ma wenelastele werist kättemaksmist wandunud ja täidan ka seda. Oh, majesteet, kui—"

"Ma tean küll, mis see tähendab, kõiki oma armiaid kautada." sõnas kuningas Rabe jutuwahela liigutatult. "Sa oled tubli mees. Kas ja tahaksid minu wäe jekka astuda?"

"Kuningas arm on juur!" hüüdis Teshwan Rabe rõemuga. Ma tahau teid, majesteet, terve oma eluaja teenida ja teie eest wiimase weretilgani wõidelda!"

"Dubli!" sõnas kuningas. "Aga nüüd tõuse ülesse. Ma ei falli, et keegi minu ees põlwitab.

Teshwan Rabe tõüis ütlesse, ja kuningas andis talle märki, et ta minna wõib. Weel kord tänas Rabe kuningat, süis läts ta.

"See on üks wapper pois!" ütles ku-

ningas ova kaaslastele. „Ta jaagu sõjaväesse vastu võetud.“

Tehvan Kabele anti sõjamehe munder ja võeti sõjaväesse vastu.

Wahereal jõudis õhtu kätte ja rootslasted jäiwad Pühajõe kaldale laagrisse, kus nende wahil tuled kottwimedal ööl nagu hundihilmad kaugele wilkuiwad ja Marwa all olewatele wenelastele hirmjat hädaõhtu kuulutatiwad.

Järgmisel päewal läks Rootsi wägi tahtamata Pühajõelt üle, pidas tänujuwala teenistust, mille ajal kuniingas ja terve sõjawägi, nagu alati, põlwili maces oliwad. Siis mindi edasi. Sillamäe õnneksel tuli uus kolupõrkamine, milles aga jällegi Rootsi wägi wõitjaks jäi, sest Wene wägi ei katjunudgi paljut vastu hakata, waid panid kohe plaqama. Teadis ju igalüks, mis Pühajõe õnneksel oli juhtunud.

18-mal Nowembril jõudis Rootsi wägi Laagna mõisa alla, kelle wäljade peal ta laagri ülesse ldi. Karl XII lasi suurtükkidega ja raketidega Marina linnale märki anda, et ta arpi on tul-mas. Öö o'i pala ja tormine ning wihma jadas rohkesti Weni märjad ja päewajest

teekonnast wäsinud, magasiwad Rootsi soldatid palja maa peal ja ootasiwad, mis tulewane päew pidi tooma. millal otustaw lahing Rootsi-ja Wene wägede wahel pidi ette wõetama.

W i e s p e a t ü k k .

Wene laagris.

Naagu hirmjad pilke kõrgetused, olimad jõnumed Karl XII wõidust Pühajõe-ja Sillamäe õnneksedel Wene wägede üle, Wene laagrisse idudnud ja seal suurt ärenust sünnitanud. Murelikult ootasiwad herzog de la Grey, Peeter Suurt ja teised wäeülemad, mis tulewit tooma widi. Peeter Suur, kes enne rüensameelne oli olnud, oli nüüd rõemu ja kiitlemise hoopis ära unustanud. Mureliku pilguga waatas ta tulewikusse. Kas sunnib ta Karlit ära wõita, ehk tal küll kümme korda wäge rohkem on, kui Rootsi Naudreal? Mis peab ta tegema, kui temale niisamaugune saatus kätte tuleb, nagu Daani kuningal Friedrich IV? Need küsimused waerasiwad teda alati ja ei annud talle sugugi rahu. Tihti näginwad ta sõbrad, et Peeter õhtul kaua oma telgis

üleval oli ja murelikult laua taga istus. Enne oli ta pidu jäi pidanud—aga nüüd enam mitte! Peeter oli otseselt ümber muudetud. Ja kui talle sõnum toodi, et Rootsi Kaudpea juba Laagna mõisa all on, kahvatas ta lumivalgeks. Nüüd oli selge, et järgmisel päeval otustaw lahing Wene ja Rootsi wõimu wahel pidi tulema. Seda sõnumid ei jõudnud Peeter enam wälja kannatada. Ta kirjutas kirja, milles ta ütles, et ta tarwilikude asjatallituste pärast Marwa alt ära peab minema ja et ülesma wäejuhataja herzog de la Croy kätte jätab. Kirjale olla ta, nagu räägitahtse, waltis kuupäewa peale kirjutanud ja weel selsamal õhtul Marwa alt ära põgenenud, oma sõjawäge waenlase löugade wahel jättes.

Teisel hommikul anti kiri herzog de la Croy kätte, kes seda läbi lugedes, waga rõemfaks sai ja siis teised wäeülemad sinna kutsus, kelledele ta seda rõemusõnumit kuulutas. Kõik joowiivad herzogile õnne. Siis tehti selle auuks weike pidu, millest kõik wäe auustandjad oja wõtsiwad, ilma, et selle peale oleks mõteldudgi, mis selsamal päeval pidi tulema.

„Herzog, teie olete sündinud õnnelaps,“

Üru armastus.

Mere kaldal istub neiu,
Waatab mõttes laintesse;
„Kus nii kaua, kallid peiu,
Wiibid?... tule rutuste!...“

Aga asjata kõik ootus;
Lained taja kohawad:
„Tühine on kõik ju lootus —
Matnud meri kallimad!“

Räed siis rinda wasta surub,
Mis weel tujuk armajale,
Kalli nime ford weel hüüab —
Ja siis kadub laintesse...

Laene wöttis tema koha
Kandis ära kaugele,
Mattis mere wilu hauda
Kalli peiu kõrwale...

A. Leppik.

ütleks Taube pidu peal õlleklaasi kõrgele tõstes.
"Teie terwiseks!"

Rõik lõiwad klaasid kokku ja tühjendasid
wad neid siis.

Herzog naeratas selle ütelse üle ja üt-
les wiimaks:

"Ka teie terwiseks, mu herrad!"

Jälle lõõdi klaasid kokku, jälle tühjendati
neid ja nõnda kestis lugu kuni pidu lõpuni.
Herzog de la Croix ja teised Wene wäe ülemad
oliwad rõõmsad ja ei hoolinud Karl XII mi-
dagi, kes juba lahingu wastu hakkas walmis-
tama.

Mees lõuna ajal lahkusiwad kindralid,
ohwitserid j. n. e. sooja peadega pidult ja
läksiwad oma wägede juurde, kes juba waen-
lase pealetungimist ootamas oliwad.

K u u e s p e a t ü k k .

Narwa lahing.

Oli 19-ma nowembri kuupäewa hommik-
Pimedus oli juba walguse eest ära taqane-
nud, kuid ilm oli tormiline. Kohutawa fiiru-

sega tormasiwad mustjas-hallid pilwed taewa
all edasi ja käriseiwad siis lõhki. Wahete wa-
hel jadas natuke lund.

Rõik Rootsi sõjamehed oliwad ülesse
kõusnud ja endid lahingu tarwis walmista-
nud.

Karl XII sõitis oma kaaslastega sõja-
meeste ridade keskel ja hüüdis walju healega:

"Rootsi poisid! Täna tuleb otustaw la-
hing meie ja Wene wäe wahel. Meie poole
peab mõit jääma, sest Jumal ja õigus on
meie poolt. Seepärast waprud Rootsi poisid,
näidake oma waprust ülesse, et kogu maailm
teid imestab ja aukartujega teie peale waa-
tab! Waenlased on meie alamaid kimbutama
tulnud, seepärast maksame meie seda neile we-
rifelt kätte. Misjuguiseid hirmjaid tegusi we-
nelased meie alamatele teinud, seda mõib wah-
wa Dehwan Rabe teile jutustada, kes Püha-
jõe õõnesteel meil waenlasi aitas ära wõita.
Rootsi poisid, kes teie Daani wäge ära olete
wõitnud, näidake, et teil südidust ja julgust
enam on, kui meie waenlastel ja wõideldge
ijamaa pärast wiimse meheni! Enne aga, kui
meie lahingut algame, palume Jumalat, et
meie nõu õnnistaks!"

Nende sõnadega langes kuningas põlvili maha.

„Meie tahame oma noore kuninga ja isamaa eest wiimse weretilgani wõidelda!“ hüüdsiwad sõjamehed ka põlvili langedes. „Hurra! Elagu meie walwa kuningas! Maha waenlased!“

Wiimaks waiakis kõik kija ja jumalateenistus algas.

Pärast jumalateenistust tõusiwad kõik jälle maast ülesse ja Karl XII pidas järgmise kõne:

„Rootsi poisid! Teie olete lubanud ühes minuga waenlaste peale langeda ja wiimse weretilgani wõidelda. Müüd täitke oma lubamist — edasi!“

Nende sõnadega kargas ta hobuse selga ja andis käsu, wäge pealelangeniise tarwis walmis hoida.

Kella 2 ajal pärast lõunat andis kuningas märki lahingut algada. Kohe tormas Rootsi sõjavägi wenelaste kallale. Sõjahüüdeks oli neil: „Jumala nimel!“ Kuulus Narwa lahing algas. Mõlemil pool sai ägedalt wõideldud. Wenelasi langes palju. Suure südidusega raiusiwad Põhjamaa waprimehed poisid Wene wäe

riidadeft omale teed läbi. Wahetpidamata langes kuulide rahe Rootsi wäe seffa, kuid need ei hoolinud sellest midagi. Ka kuningas oli igal pool esimene. Tihti wõitles ta waenlaste jalkade hulgas, ilma, et ühtegi haawa oleks saanud, kuna ta wägew käsi igal minutil waenlasi maha firutas. Üksford sattus ta ühte muda kraawi kõige oma hobusega jisse, nõnda et muda kuni koelani ulatas. Ta ei saanud ise enam wälja. Kaks soldatit tõmmasiwad ta muda seest wälja, aga hobune, sõjariistad ja üks saabas jäiwad mudasse. Kohe kargas ta teise hobuse selga ja tormas uuesti, ehk küll ta ileni mudane ja palja jalaga, wõitlusesse. Ka see hobune sai waenlase kuuli läbi jurma. Ta astus kolmandama hobuse selga ja hakkas jälle waenlast raiuma. „Ma arwan, waenlased tahawad wist mind ratsa sõitumises harjutada,“ ütlenud ta siis naeratades. Mitmed waprad rootslased jäiwad kuninga ümber jurma, aga kuningat ise ei puutunud üksigi waenlase kuul. Wõis arvata, nagu oleks ta mõne pühaduse kaitse all olnud. Korra piirasiwad Wene sõjamehed teda ümber ja juba pidi ühe soldati sõjakirwes tema pähe langema, kui Teshwan Rabe õigel ajal appi tuli ja waenlase sõjakir-

me kõrwale löi. Wene wägede käsi käis aga halvasti. Igal pool jurmasiwad neid waenlaste mädged ja pajonetid. Ka oli wahe peal lumetuisi tõusnud, mis wenelastele wastu filmi tuli, nõnda et nad näha ei wõinud, rootslastele aga selja tagant oli. Ka olla Wene sõjamehed eneste ohwitseride ja kindralite peale lastnud, nagu räägitakse, et need wõderaste rahwusest oliwad ja teda nad mitte usaldada ei suutnud. Rootslaste pealerõhmine oli liig tugew. Seda ei wõinud Wene wäed wälja kannatada. Wiimaks hakkasiwad nad põgenema.

Sild, mis üle Narowa jõe käis, oli paar mersta linnast eemal Großholmi — praeguse Peetri — saare kohal. Suure õhinaga tormasiwad aga liig palju Wene sõjamehi silla peale nõnda et see katkes ja soldatid jõe kuffusiwad. Ühe juttu järele olnud jõgi siis Wene sõjameeste mütšisi täis. Palju uppusiwad ära, palju wõeti wangi ja kõige wähem jagu peasis mööda praeguse Dudowa poole minema teed põgeneses ära. Miisamajugune lugu jutustus ka kindral Scheremetjewi ratsawäega, kes ülemal pool Narowa jõest üle põgenes. Et ostamata ratsanikud wee peal hobustega toi-

me ei saanud, läkfiwad neist palju hobustega tükkis kosest alla ja leidsiwad külma des Narowa wee woogudes omale haua.

Wahe peal läks ilm pimedaks, ja seega lõppes ka lahing. Wene wägi oli täiesti ärawõidetud ja wäejuhatajad wangi wõetud. Kõik sõjamoos ja juurtükid jäiwad rootslaste kätte. Nüüd oli aga puhkust kangesti waja, sest sõjamehed oliwad puruwasinud. Kõhe tehti tuled ülesse ja sõjawägi heitis niisamati, nagu ennegi, lausa maa peale magama. Ka kuningas astus hobuise seljast maha ja heitis ühe wähitule ääres soldati mantli peale magama, mis maa peale oli laotatud. Pea pani ta ühe kaardiwäe soldati põlwe peale ja puhkas nõnda kuni hommikuni oma päewatöö wasimusest.

Alga wenelased, kes kümnekorda weiksemast wäest ära oliwad saanud wõidetud, ei teadnud ega julgenud kudagi rääkida, kudast rootslased wõitnud oliwad. Et aga ilka endid wabandada saaks, rääkisiwad nad, et Papi joolatargad lumetuisuga rootslastele appi oliwad tulnud ja neid ära wõitnud. See jutt leidis paljudesgi ebauuslikudes omale uskujaid, kes siis ehmatusega omale ristile ette löiwad.

Kui Peeter Suur kuulda sai, et Wene wä-

gi Narwa all täiesti ära olla wõidetud, haf-
fanud ta waljusti nutma ja jelle üle kaeba-
ma. Aga mis ja ifka ära teed, kui waenla-
sest jagu ei saa?

Ka Tehwan Kabe oli lahingus waprasti
wõidelnud ja mitugi korda waenlastest üm-
berpiiratud olnud, aga keegi ei olnud talle
midagi wiqa saanud teha. Waenlasi oli tema
wägew küi palju igawesele unele juigitanud.

Seitsmes peatükk.

Hilgaw wõit.

Wene wäed olivad puruks löödud ja
laiali pillatud, — Narwa waenlaste käest peas-
tetud, — wenelastele rüüstamise eest kätte-
mahtetud! Ja seda kõik oli noor Rootsi Raud-
pea teinud, ehk tal küll küinme korda wäge
wähem oli kui ärawõidetutel. Kui hommikul
walgus pimede ära oli wõitnud, kaunistas
hilgaw wõidupärg noore Põhjamaa löwi pead
kes lahingus igal pool esimene oli olnud ja
oma julgust waprata tegudega üles näitanud.
Terwe maailm imestas noore Rootsi Raudpea

hilgawa wõidu üle, ja Rootsi sõjawäge hakati
kõige wägewamaks üle terve Europa pidama.

Aga weel ei olnud kõik waenlased wõi-
detud, sest Wene wäe parem tiiw ei olnud
weel alla annud ja wõis iga filmapiik Rootsi
wäe kallale tungida.

Kas tunned? . . .

Kas tunned Dru randa,
Kus lained mäsjawad;
Ja nende kõrged harjad
Nii kuldsetl säravad? . . .

Kas tunned laente mängu
Ja nende lauluhäält?
Kas saad ja sellest aru
Mis jutustawad sealt? —

Kas muistsest õnnest nemad,
Nii kurwalt kohawad?
Kas endist kuldset aega
Nad taga leinawad? . . .

Dru rannal 1. juunil 1908 a.

S. S. Pitsaht.

Aga kui kindral Weide — see oli parema tiiva juhataja — kuulis, et Karl XII wangiõdetud sõjamehed ära laskeb minna, jaatis ta käikjalad Rootsi leeri, palwega, et tema siis alla heidab, kui rootslased ka tema wäe wabalt ära lasewad minna. Muidugi oli Karl XII sellega rahul. 30,000 meest panivad sõjariistad maha ja läksiwad ära, ning nüüd ei ähwardanud Narwa linna enam üksigi waenlane. Rootsi sõjamehi oli jelles lahingus ainult peale 1000 langenud.

Et rootslased selle wõidu peale uhked oliwad on iseenesestgi mõista. 25-mal jaanuaril 1701 aastal peeti üle terve riigi selle auuks püha ja tänujumalateemistus, ning kõig rahwas oli waimustatud oma noore „Raudpea“ üle. Rahjaks aga oli Rootsi Raudpea selle wõidu üle uksalaks läinud, mis talle ka pärast langemist tõi.

Narwa terwitas Karl XII kui ärapeastjat ja wõitis teda juure au ning toredusega wastu ja palus teda kauemaks ajaks sinna jääda, aga Karl ei tihkanud paigal seista. Ta tahtis Poola-Sakii kuningat August II karistama minna, leda tema kuetumata wiha-ga wihtas, jest et see Ewangeliumi usu Poo-

la trooni peale saamise pärast ära oli jala-nud. Ta tahtis Poola-Sakii kuningat troonilt maha tõugata ja mõne Poola mõisniku ase-mele wanna, mis temal ka aastal 1704 kor-da läks. Nowembri kuu lõpul wiis Karl XII oma sõjawäe Põhja-Liivimaa piiri äärde tal-wekorterisse, et kewadel Poola kuningat karis-tama, jest tsaari Peetert ei olnud enam karta.

Aga Wene tsaar Peeter kogus uue sõja-wäe ja tuli jälle Gesti-ja Liivimaaale. Et tä-hendatud kohal Rootsi wäge liig wähe oli, wõideti järk-järgult mõlemad maad ära. Poo-lamaal oleku pärast ei saanud Karl XII appi tulla. 9-moil. augustil 1704 langes Narwa wenelaste wõimu alla, ja sellest ajast saadik ei ole ta enam sõda ega werewalamist näinud.

Kui Karl XII kuulis, et Gesti-ja Liivi-maa täielikult Wene walitsuse alla on lange-mas, tuli ta rutusti Lõuna-Wenemaale ja piiras Boltawa linna ümber. Ka lootis ta sealt abi saawat, jest Weike-Wenemaa het-mann Masepa, kes Peetri wastu mäsajama oli hakanud, oli lubanud talle oma meestega appi tulla. Rahjaks oli Masepal ainult mõni-tuhat kassalat ligi. Peeter Suur tuli 70,000 wõõga Boltawale alla, ja 19-mal juunil jün-

dis lahing. Rootsi ja Mašepa mehi oli kokku 28,000 ja et rootslased kauaaegse sõdimise, külma ja nälja pärast ära kurnatud ning roidunud oliwad, ei võinud neil võidu lootustgi olla. Aga sellepärast ajas Rootsi vägi esimese pealetungimise ajal Wene wäe segadusesse. Aga võit ei olnud sellekorral Karlile määratud waid Beetrile. Suure waewaga suutis Karl pärast lahingut oma wäeriismetega Türgimaale põgeneda, kus ta mõne aasta pelgus elas. . .

Et meie oma jutuga aga liig kaugele oleme läinud, — sellepärast lõpetame.

L õ p p .

Pisarad.

Bildikene minu unustamata sõbra päewaraamatust.
Kirjutanud G. F. Kõlka.

Lootuslikude tulewiku tundmustega täidetud südamega jätsin ma oma kallil kooli ja lastuwendadega, — Kuuda seminaris — jumalaga ja tõtasin oma armsa sündimise ja üles kasunemise paigakese poole. Mu waimu silma ette kujunesiwad kõiksugused ilusad tulewiku

tunnid, kus ma jälle omašete kesksele, kelledest ma ju mõnda aastat, eemal olin pidanud elama, tagasi pöörasin. Kui õnnelise ja rõõmsa tundsin ma ise enda nüüd olema, kui magus ja lõbus maitset mulle mu wanemate lahke wastu wõtmine! Siin kujunes mu isa, oma lahke, aga tõise nõuga mulle mu waimu silma ette, ta ilmist wõisiti ma selgeste ära lugeda, mis nii käiks: „„Noh mu pojake oled need raskest ajad ja õppe-aastad, küll täie südiusega ära elanud ja saad nüüd küll omi wanu wanimaid selle eest tänama, et sinu heaks omast pistust, nii palju ohwerdada jõudsite?!““

Isa kõrwal seisab mu waimu silma ees mu üliarmas ema ja kui watab, mind nähes, oma põlle-nurgaga — silmi! Kas need rõõmu wõi kurwastuse pisarad on — jeda ma ei tea! — Aga tema näust loen ma palju — palju, mis ühe ema süda siis jees ütleb, kui ta oma last mõne aasta pärast priiskelt ja terwelt, oma lodu kohta ja wanemate majasse, tagasi näeb pöörawat! Tema näult lugemin ma järgmist: „„Mu poeg — tule ja lange oma ema rinnale! Lange selle wastu tujukwad südant, kes sind üiskord oma südame all on kanduud! Tule ma kirjutan ja kallistan sind, — mõne nii

mitme aasta järele?!“ — Peale isa ja ema astusivad mu kallid wennad ja õed minu waimu silma ette ja nende iga ühe lahkeilt nägudeilt wõisin ma kõige juuremat lahkuse ja meelehead ja jällenägemise rõemu ära lugeda. Nemad kõik wõtsiwad mind wastu ja teretasiwad kõige südameelikumalt, nagu oleksin ma neile kui mõni suurheategija ehk awitaja — mina — kes mitmed aastad neist eemal kerget elu elasin, kuna nemad endid raskeil töodel — ka minu heaks — higitasiwad!

Jah niisugused selged pildid kujunesiwad mu waimusilma ette, siis ui mu jalad teel teju poole, pooldi lennus tõttasiwad.

Aga pea! Peale isa ema, peale mu wende ja õdede, piltues mu waimusilma ette weel ühe inimese kuju. Ja Juuli! — See oli ju mu lapse põline mängu ja naabrusline kooli sõbrana, kellega ma ühes küla koolis käisin, kellega ma ühes teiste küla lastega, koolide waheagadel — kodu kohtades muru mätail ja mäeküngastikutel, puhtal lapelistel ilmasüütaustel rõemul ja õnnel, kui oma õega, mängijain ja sügise pooliti, mööda metsi ja mägesi marju nopimas käisin. Juuli seesama üli armas ja kallid mängu sõbrana — see sama rikka

koha omaniku Kristjan Kulli tütar Juuli, — seesama ilmus ingli iluduselt ja kauniduselt, elawalt minu waimusilma ette, nii ime ilusalt ja nõidus elawalt, et ma küll tuhandeid waimu tiiwu enesele soowisin, et nendega karmest koju lennata. Kuid neil armsail ja õnne süles õhujawail pilkudel, ei pannud ma oma eist teed sugugi tähele ja enne kui ma omi silmi ime ilusa Juuli pealt ära sain pöördä; kes jälle nägemise, rõemus, õrnail pilkudeil ja südant liigutawail ingli iluduse, rõemuft laenetawa rinnaga, mulle wastu naeratas; kes teab, kui kaua ma neis õnne joowastustes oleksin ujunud, kui korräga ilus, ühe tasane tee, mis hiljutise suure wihma saju läbi auklijeks oli pejetud, ühe lombiga mulle wastu ei oleks tulnud ja mind, mu ime kena Juuli juurest leides — otse köhe sellesse lombisse juhtis.

„Ohoo! Tähi uunistus ja muud midagi, sõnain ma iseeneses ja astusin kergel sammul lombist kuwa teele jälle tagasi. „Säh sulle nüüd! Praegu alles wibisin ma oma noore mängupõlwe- ja kooli-sõbranna juures — äga fiin ühekorräga sulpsutan ma tee peal olewas wee lombis?! Nii ep on see inimese elu! Täna tunnen mo end weel üheks õnnelijeks noo-

remehets olewat, kelle peale mõnigi külapiiga armu palawalt waatleb — homme wõin ma aga üks waene wilets, kerjus, ehk õnnetu armetu korjaja ja paluja olla, kelle peale keegi noor neiu ei waataks! Alma elu on: heitlik, muutlik ja petlik!" —

"Dõii!" kordasin ma jälle iseeneses. "Alma elu ja inimesedgi on muutlikud — on petlikud!" lisasin ma pool piinalisel toonil ja kergete õhates juurde ja pühkisin oma otja eest hirmu — armu, wõi rõemuhigi, ning rühkisin pooldi joostes edasi.

Korraga lõikas üks wõeras, aru saamata ja enne weel mitte minu waimu siina ette kenasse pildide koguse ette tulew tume aimdus, mu ime ilusast ingelikudest uimastuse waibast läbi, aime: "Ehk on seegi inglif ilus Juuli — petlik ja muutlik!" —

Alga peagi sain ma sellest, kiuslistest tumedast aimdusest uõitu. See ei wõinud ju kudagi wõimalik olla, et see ilus noorepõlwe sõbrana, minu wastu muutlik ehk petlik jaaks olema! Kuidagi ei passinud minu tulewatesse lootuslitesse plaanidesse see, et Juuli minu wastu teieim oleks ehk jaaks olema — kui enne. Silmi ülesse, haljaste metsa puude poo-

le tõstes, kadus minuist see wõerus aimdus ma meelisklus — kaugele ära ja ma tundsin enese südame pealt üht külma wärinat läbi jooksawat.

Eiu astuüwad ju mu jalad tutawat teed, mida mööda ma poisikejena mitmeil ja-dandel kordadel, palja jalu, edasi tagasi olin jooksnud. Kael pool teed kaswab mets, oli mulle kui wiis sõrme tuntud ja tutaw, siin olin ma mitmel juwedel karjas käinud, siin olin ma omad lapjelised noorepõlised õnne päewad ära elanud. Õnne päewad?! — Kas tõeste tohin ma neid lapse põlwisel päewi õnne päewadeks nimetada? Meid päewi, kui ma alles karjas käisin ja murula mängisin? — Ei siin ma küll effin; need ei olnud täielised elukümpelised õnne päewad — nad oliwad liiga lapjelised ja — mina lootsin oma täielisi õnne tunda, weel tulewikust leidwat.

"Ei — minu elu õnn saab tulewiku süles weel juiknema! See oli siin karjas käies ja murul lulli lüües — mu lapse põline õnne aeg; aeg kus ma ilmsüütauses, ilma mingi elu tõsiduse tundmusesteta, olin elanud; see oli minu armist ja meehest siis: „lapjelik õnne aeg!"

Aga täieline, elus tõine õnne aeg tuleb veel tulewikus mu elu teel ette; kus jee täis kii-
jes elu õnne, oma magususes, igale ilma ela-
nikule, — mis siis mitte mulle — oiaks peab
saama!“ sõnain ma ijenejesele ja seisima jõe-
des, ning ümber ringi silmitsedes lijasin ma
piinlijel tundetoonil juurde: „Jah Jüri! Siin
on need sulle ammugi tuntud kohad ja kün-
kad. Anna tänu Eluandjale, et sa neid jälle ter-
welt ja priiskelt, näha oled saanud!“ —

Waljusti hakkas siin mu süda tufsuma
ja löi walutama. Kahe käega oma südame
alt kinni wõttes ja teda kui juruda ja julguda
tahtes, tikkus mulle — palgele, pisar, mida ma
ju mõnel aastalgi ei mäletanud oma langu-
delt langewat — aga siin kodukoha lähiduses,
ei mingi mure ega kurbtuse küttes — siin wee-
reb silmist pisar. Siin kus ma neid tutawaid
puid ja pöejaid, kohti ja künkaid nägin — siin
oleksin ma rõemu pärast pidanud hõiskama ja
Daewa Daati tänama — aga kõige selle eest
langeb üks pisar! — — —

„Jüri, ära ole laps!“ jurusin ma ise end
tajaksti, wärisewal huulil ja healel.

Karmilt, ise enast wõitwalt, pühkisin ma
pisara laugelt ja astusin, pooltahtmatalt juu-

re tee pealt tutawasse metsa, kus üks weikel-
dane jalgteer mind edasi juhtis. See tee-rada
oli mulle ju ammugi tutaw. Pikawiji ja te-
rafelt, igat puud ja pöejast, kahelpool teerada
kaswawat, tähelepannes; lähenejin ma laene-
tawal ja waljust tufsuwal jüdamel, peaaegu
pühalikult edasi. Kõik tundawat puud ja pöe-
jad, nagu oleksiwad mind nähes, minu poole
kummardades, mind teretada tahtnud. Mende
lehtedest nagu oleks jala jöjinad kuulda ol-
nud, mis nii healitsjeks: „„Karja Juri — tere
tulemast! Tere tulemast!““

See tutaw karjas käigu mets oli mulle
nüüd nii üli armsaks ja kalliks saanud. Ühtki
oksa puude küllest; ühtgi racgu jalgteer pealt ei
julgenud ma katti murda ega astuda! Sellest
liginejin ma kui mõni waim, we kje käredate
woolawa oja poole. Keegi ei näinud, keegi ei
kuulnud, ja keegi ei julgendki nagu mind jel-
les pühalijses looduse templis kinni pidada
ega mu waiksust ja pühadust siin jegada! —

Siin selle kauniste kaswawa, laia lehtis
okstega kroonitud kase all — just siin olin ma
nii mittu ja mittu korda, jelle jileda kiwi-pingi
moodilise — kiwi peal istunud.

„Aha — ega sinagi kaunis kask, mind

tervitamata mööda minna ei lahe! No — jah — jeda ma ju kohe mõtlesin; ja lahutadki omad laiad okjad, nii sõbraliselt ja armuliselt mulle vastu, — kui õvetaja Kanslisti õnnistades — mu üle wälja! Ura karda, ega ma sinust mööda ei lähe! Waata ma olen siin — seefama siin okstes kätja ja ladwas ronija — karja Züri kuid nüüd ju täies suuruses — ka sina oled weel jämedamaks ja laiemaks lojunud. Ka kiwi, kelle otjas ma nii mitu kord oma keha kinnitust leiwa = märksisejt wõttes istusin; ka sina meelitad mind praegu oma turjale istuma ja sugu jalgu puhkama — tõi — 100 nii see on.

Nii rääkides, istusin ma selle kase all olewa sileda kiwi peale maha.

Päikene oli ju peale lõune ja paistis pooldi wiltu kase okste läbi minu selga, kuma minu ees, paari sammu kaugetel, weikene oja-kene wulisedes, üle kiwide ja kändude, keereldi ja loogeldi edasi niriises.

„Kui ilus, kui armast siin on olla!“ sõnain ma iseeneses poole healega ja silmitsefin ümber piirawat haljast loodust. Ma olin nii täis magusat pühaduslist õnne joowastust

et omal juurel waljusel oma seesmisi liigutusi mitte pisaratena näha ei tahtnud.

Kõik loodus minu ümber oli wainne ja waga. Kase otja oli üks pisukene lind lennanud ja healtises seal nii tormisel toonil, ühte tutawat tooni ja lugu: „„tii—tii—tii!““ —

„Ka sinagi terwitad mind, mu weike, karja põlwe sõbrake tihane! Jah sinagi, kes mulle ja talle nii wäga palju nalja ja lõbust meelt tegid, kui meie siin oja kallastel istusime ja „paju-kasja“ karedaste jookswasse oja-kesehe heitšime; kus juures ikka tema, siis kui siin healt kuulis, kohe elawalt, ellalt ja kärmetelt oma hõbe eleda healega pool karmilt hüüdis: „„Nä sina tige tihane, ikka kändad jina: „„tii—tii!““ Kui palju „paju-kasja“ meie ju alla oja-le jooma ei ole lasnud — aga sulle on see wähe, ja kändad aga ühte lugu peale: „„tii—tii!““ Ole ju ükskord mait!““ — Need on just tema sõnad, mis ta rääkis — aga miks siis temagi mind ei tule teretama!?

„Kus oled so mu weike?“ hüüdsin ma täiel tugewal mehe healel — tugewamine kui ma isegi jeda arwastin.

Seda wõlides tõusin ma istme kiwilt üles ja — — —

„Herra Zegor Rosenheim!!!“ — — —

„Breili— Zuuli!!!“ — — — — —

Kui maasse finni kasunud, jäin ma ki-
wisambana kase alla seisma. Mis minu sil-
mad siin nägivad, see pani mu were taretama:
minu ees seisis jeesamane lapsepõline sõb-
rana, oma naeratawa, neiulise nõiduva kenda-
dusega. Aga mis mind ehmatas ei olnud
Zuuli, ei — tema ei olnud siin mitte üksi
sest üks peenes riides wiis ja wiisakas noor-
mees, kelle käelt Zuuli nii ellalt ja õrnalt
finni hoidis — oli tall kaastaseks! — — —

Mind nähes ja ära tundes, ei püüdnudki
Zuuli sellest noorest mehest end wabastada;
— ei näis nagu otjiks ta temalt toetust ja
warju — nii ühtlaselt hoidis ta end noore-
mehe ligi; tema ilus — oo, pilt ilus ingli
farnaline peake nagu olekski selle nooremehe
õla peale end tuetada tahtnud, kuna tema süü-
tawad — mind põletawad ja küpsetawad —
lahked fini - silmad nii rahulise ja ilma ise-
äralise suurema uudistuse tuleta, minu peale
waatasiwad.

Mõned sekundid seisime meie teine teist
silmitietedes paigal, kuna ma wiimaks endenam
ei jõudnud pidada, waid omas puhtas lapse-
lises ilmsüütauses hüüdsin:

„Zuuli, sina siin?! Kuidas rõemustan ma
end — sind nähes?!“ — — — Iisajin ma ju-
gu wõerastawalt Zuuli rahu nähes, juurde ja
lähenesin pikamisi tema poole.

„Kas sa enam — oma lapsepõlwe sõbra
ei tunne?!“ — pärisin ma temalt, nähes et
ta minu jälleägemise üle jugugi iseäralist
liigutust eneses ei awaldanud.

Kes üks neljas, minu neid ättelewaid sõ-
nu pealt oleks kuulnud, see oleks ka koha aru
jaanud, kui jugusel rõhul ja haleduslikest,
kaebtuslikest need sõnad üle mu huulte libise-
siwad.

Zuuli seisis itka sõna lausumata, selle
nooremehe käelt finni hoides, minu ees pai-
gal. — —

Mu wiimaste sõnade juures jookkis
küll nagu üks iseäraline sooja jumestus üle
ta walge fileda palgede. Aga see oli minuti-
line muude. Ta üli kaunid rooši huuled we-

dastwad nagu iisäraliselt torsjutata sini-silma waade mis mind küpjetada tahtis — keeras jugu teisale, aga kuhu? Mitte rohelise muru, ei pähema ega parema pool kaswawa halja looduse puie, ei ka ülesse sinawa taewa poole, — ei — tema silma waade pöörnes jelle nooremehe poole.

Surnuaidas.

A. A. Rand.

Udune pühapäewa hommiku — udune kuid õhk on palaw, rõhuw nii kui saunas paneb ta hiigi woolama, hirmus wäsitaw on teed läia. . . .

Surnuaidas põliste pärnade ja toomingate wilus pingil, oh kui on seal mõnus istuda wäsinud rändajal? . . . Istun seljaga wastu sammalbanud pärna toetades — istun ja unistan . . .

Lähedal tammikus lööb rõemusj karjapoiss pajukoorest willega rõõmsaid luugu. Cepifus kukub kägu nii hõiskawalt, kõlawalt kostab tema heal männikust wastu...

Siin aga on kõik nii waikne nii rõemuta.

Miks kägu siin ei hõiska, miks poiskere siin oma wilet ei aja?...

No eks see ole ju surnuaid. Wot seal on rist, ta kannab pealkirja: „Siin haudas hingab igaweses rahus von R. ja ootab juurt ärkamise päewa“...

See on suur kullatud rist; toredal raiutud

marmorist haual, kus nii kirjutatud on. Seal on ka madal kruusane kalmuküngas, wiltu wajunud puust-ristiga ka temas hingaja ootab . . .

Ja seal kaugemas ajanurgas, wäljas pühitsetud mullast, seal on terwe rida, pea üsna wärsteid kalmuüid, kas need seal ka peaffiwad rahus puhkama, kas need ka ootawad? . . .

Eks nendes kalmudes puhka ju need — — — Jah need keda wägise elust ära tistiti. Noored tulise tahtmise jõuga, töowõimulised, täielikud eluõilmed..

Alga need olla ju seltskonnale kardeiwad olnud, seaduse wastu patustanud, effinud... Neil ei wõi küll midagi, loota olla. Neglaselt weniwad mõteted selle küsimise ümber, kust saaks selgust! . . .

Rendel on palju rohkem oodata, kui sellel seal marmorist haudas“, kuulen korrraga oma kõrwu kostma.

Kohkudes waatan ülesse; kes keda ütles? Kelmliku näuga ja nurijetes waatab wallatu oraw mulle pärna otta pealt wastu, temast kõrgemal kädistab linnuke, kedagi muud pole näha.

Oh kuidas kõrwad inimest wõiwad tiisjata!..“

Waikimud on kägu, waikimud on ka poissi wile, katkenud mu unisuse lõng. Surnu aias ei walitse enam endine rahu, juba näed siin inimest, wanad ükfinda ehk hulgana, noored paaridena.

Nüüd näen et see pole mitte alatu surnuteaid ükfinda, ka siingi on elu, lõbus elu woolab üle kalmukünkade ja matab unustuse katsega nende nimes, kes kalmude all puhkawad, ootawad, finni!...

Silmapiilke minu teretuseks wälja sirutatud läe ootuse peale, sirutas ka tema, mu lapse põlwe sõbrana, kelle näole ma lapsena nii mitmed mujutused ja kallistused olin kinkinud — ka tema Juuli sirutas, oma läe minu poole wälja. Aga mis see oli? Juuli läsi oli tuim ja külm. Kas see sellest tuli, et ta enese fatteks peeneid kindaid kandis, wõi oli see mõni mu wiga, aga see läe andmine rääkis mulle kõige selgemine ja paremine, mis ma uneski ei olnud näha lootnud.

Oli tema see minu lapsepõline mängu ja lastewõõber? Oli tema seejama Juuli, — kes praegu sim minu ees selle nooremehe käetõrwal seisjis?! Miks ta ei jooksnud mind nähes, rõdemust naeratawate ja jälle nägemisest lõkendawate palgedega mu wastu, kuida ma olin lootnud. Kas ehk ei tunnud ta wähest mind?! — —

Aga miks ei tõmmanud ma ise, teda nähes, teda oma rinnale; miks hoidsin ma end temast taqasi, kuna süda ja tahtmine selleks nõus oli. Miks seisjin ma kui wersta post paigal?! — —

Aga ometi wiimaks nagu oleks Juuli luskiti tua nurgast, wana prahi hulgast, mu

nime ülesse leidnud ja ta rooži huulilt heljus tajane — taledalt:

„Tere ka Kingura Jüri!“ —

Selle lühikele „Tere ka Kingura Jüri“ selle sõna wälja ütlemise külmus ja toon, kohutas mind hoopis ära. Minu filmade esine läks kirjaks, mu mõte wald näis oma töötust ja tegewust ära unustada tahtwad ja mu südamest löiwad, kui terawad nooled läbi.

Sellest pisukestest, filmapiilklijest kohmetusest toibudes, kuuljin ma kuidagi see Juuli kaaslane temalt kaunis konstlijes Saksa keeles küüsis: „Kes see poisj olla ja mis tema Juulilt tahta?“ — — —

Jah — waewalt kuuljin ma neid, pool küpsenud Saksa keele sõnu, waewalt sain ma nende tähenduselt totku — aru — kui ma nagu ilma tahtmatalt, nagu mõne juurema tegewus wõimuga läbi, sellest paigast, eemale taganesin. —

Alma ühtki kaastundliku, ehk sõbralikudutwusliku sõna Juuli rooži huulilt omale kaaja jaades — tõtajan ma ilma et kordagi nende poole iagasi oleksin waadanud — mööda kitsast jalgteed, kodu poole. Ma ei kuulnud

ega näinud nüüd mitte midagi. Kõik see imeilus pühalik loodus, mille üle ma mõne minuti eest nii küllalt imestleda ei jõudnud, — see oli mulle nüüd kui furna aid, wait ja waga. Ta oli nüüd mulle weel enam, sest ma kartsin oma silmigi jelle looduse kenaduse peale heita...

Kui lennus jammuüin ma — tormasin ma — edasi. Ma nagu olcks jün metjas nüüd kartnud üksi kõndida. — — —

Mu edasi ruttamise tuhju oli nii suur, et ma ühte wastu tulejat, mind tundwat ja teretajatki ei näinud, ega kuulnud, ega ta tere tuie peale midagi ei wastanud. Kuna ta pomisedes ja laiali unustatud suuga minule järele wahtis. —

Mu armsate wanemate imestus ja meelte liigutus ei olnud mitte weikene, kui nad mind kohkunult ja äritatult pööritawate, jöllis filmadega kodu õues wastu wõtsiwad.

Kõige nende päriniste peale ei wastanud ma midagi, peale lühikeste „ei“ ehk „ja“. Mu armsale emale langesiwad mind seesugusel meele-olul nähes pisjarad silmi. Tema emalik jüda wõis küll õnne, küll hirmu wahel lõhkeda kui mind oma rinnale tõmmates ütles:

„Mu kallis laps Juri?! — Mis on juu wigaga? — Kas ja koolis mõnda pahandust wõi kurja tegid? — Et niisugusel isemoodjel kohkunud ja ära hirmunud olekul koju tuled?!“ —

„Ära mõtle minust paha, armas ema,“ juutsin ma tema waigistujeks ütelda.

„Aga mu laps — miks ja siis nii kahwatu ja kohmetu oled? — Kas kooli härrad sinu koolist wälja wiskasiwad? — Ära jalga — julle on midagi iseäralist juhtunud?“ päris ema mind juudeldes. —

„Mitte koguni, mu ema! Siin on minu lõpu eßjani tunnistused, mis uii head ja puh-tad peawad olenia, kui nad iganes olla wõiwad,“ wastasin ma paberi pakki oma reisu paunast wälja tõmmates. —

„Mis asi see siis on, mis ma sinu näult näen?“ Dled ja ehk jelle pärast kurb, et sinu head kooli aastad ja päewad nüüd lõppenud on ja sa pead raskest talutööd tegeua hakkama? Ehk on sind mõni nähtus jün sinu siindimise paiga läheduses kurwastanud? — Ütle, mu pojake?!“ päris ikka mu ema mind kallistades.

„Lase olle, ema. Mull ei ole ju mitte midagi wigaga?! — Ma olen aga jellest kaunis

pikkast teeläigust fugu wäsinu ja soowifin puhata!" wabandasin ma end mitmele korrale.

Ja tõeste oli ma wäsinud. Nõid liikmed oliwad kui alwatud, raske ja roidunud keha kui üle peksetud. Mulle tehti kohe peale keha kinnituse wõtmiise, mu soowi peale lambrisie ase ülesie, kuhu ma heas lootuses, et nüüd ometi end wälja puhata, heitsin. Minu silmadlangesiwad küll kinni — aga kas jäiwad pildid, mis ma metsja teel nägin, une hõlma, ehk warju linniku?!

Ei. Selle bö keerlesin ja weerlesin ma ühe külle pealt teise peale ja ikka seisis Juuli minu waimu silma ees. Ja ikka waatis ta talle, nii ellal õrnusel silma ja mis oma lapsepõlwe mänguõbra, ei pannud ta mõne aasta jälle-nägemise järele suuremat tähelegi! Oli tõeste see weel, seesama Juuli, pärisin ma iseeneselt ja jain kurwastuseks ikka, selle sama wastuse: see on seesama Juuli!

Homniku eeli jäin ma fugu magama, ega tõusnud mitte enne ülesse, kui päikene ju suures kõrges oli ja aktiast just mu magamise woodisje, nii ellal ja soojal pilgul paistis, kui tahaks ta minu!t kühida: "kuda ma magasin?." Waewalt olin ma ülesse oma pea

tõstnud, kui mu armia ema heal mind terwitas ja terwije järel küjitas, see heal, kes mind aastate kaupa oma jülles oli kiigutanud; kui ellalt, kui kaastundliselt küjitas ta mu terwije järele? Miks ei jaanud ma oma noorepõlise mängu sõbrana käest ühtki seesugust kaastundlist sõna?! — — —

Woodist wälja tulles, tundsin ma enees pea walutamot, keha oli nõrk ja roidunud. Ja et ühe tarwilise asja pärast parajaste üls tohter linnast meie walda oli toodud; siis läks minu emä, ilma minu käest jelleks luba saamata tema järele, kes mulle ette teadis ütelda: „Noormees, sa seisad raske haiguse uue läwel; sind ähwardab warri ilmuwa palawiku järele — soetõbi, mis nüüdjel ajal siin ümberkaudil ju lahti möllamas on. Sind ei wõi pikemaks ajaks seia jätta. Palawi, mis oma tegewust simus ju on alganud — lähed päew päewalt ja tund tunnilt suuremaks!“

Rogunigi ei uskunud ma jeda tohtri juttu, pidin aga siiski warri iseenejes tema tõsidust tundma. Peale kahe päewase tohtri külas olemise ja minu haiguse suuremaks minemise, ei jäenud mull muud nõu üle, kui tema soowi järele linna haigemajasje minna,

ehk ma ise küll kõigest hingest, koju oleksin jäenud ja ehk ka koju surunud: aga wanemad ja tohter, need ei küsinud siin suuremat minu soovide järele ja mind wiidi, nagu ööldud linna haigemajasse!

Need oliwad ajad ja päewad, mis ma nüüd seal linna haigemajas ära elama pidin. Niiuguseid ei olnud ma ei enne weel mitte omas elus ära elanud ja ma ei sooviks neid kellegi teise inimesele ära elamiseks. Mind hakkas, peale esimese, mõne kuulise raske palawiku ja sooja tõbe järele, hirmus igawus piinama! Südamel hakkal näris see uss: mis teeb nüüd kodus Juuli?! Jah mis tema küll nüüd teeb? Ta ei olnud mind weel teretadagi saanud; ei olnud mulle weel mitte ära seletanud kes see noormees tema seltsis metsas oli, kelle käe alt tema nii usaldus-rikkalt, kiini hoidis?! Jah see piinas ja waewas mind hirmsaste wäga. Palju enam, kui minu haigus ja kõik muu, ma soovisin siin ju enesele — surma! Nii noorelt — ja nii õitsuwates elu aastates?!

Sügisel järele tuli tormine talw ja mind ei lubatud weelgi haigemajast wälja. Mulle hakkati aeg ajalt koguni ära seletama: minu meel ja mõistus ei olla enam õigel olewusel.

Homniku ootel.

Koit kullane kumas... ja peagi tõusis ka päike
Dö peitu siis puged, kui oleks tad kohutand äike,
Just nagu kristali käed ütewal ihude süles
Kuld walguse kiired siis lendasid alla ja üles.
Siis päikene waatas ka aul
Ja helises lühude laul,
Ka hõiskas siis eestlase sugu.

Seal päikese wihasem waenlane wägew maru
Pea tõusis... Ibi loitma... ei olnud nüüd otse ega aru
Wihm ojana woolama peasis, ja sahwad äike,
Ja hirmul ta eest siis peitis end elustaw päike
Kurbe lugusid laulis siis tuul.
Jät waitima linnu kehe huul —
Ka wait's siis eestlaste sugu.

Päew pimedaks muutus. Pia jõudis ka õhtu,
Ju käes meil öö, ei lõpe weel marude õhtu:
Kuid siiski meil rinnus see lootus weel leegina loidab
Kui lõpeb kord öö, siis hommik meil ilusam loidab
Ja naeratab päikese film,
Ja ilula hõiskab maailm,—
Ka hõiskab siis eestlaste sugu.

A. Lepik.

Ma rääkida sõnu ja awaldawat asju ning joowi, mis mulle iganes wõimalik täita ei wõidawat. — Meid juttusi ma ei uskunud. Ju ma ise teadsin ja tundsin, et ma mõtte ja mõistuse selguse poolest omal endisel järjel olin. Aga nemad ei uskunud seda. Ikka jagadamalt hakkasiwad nad oma arvamisi mulle ette kuulutama. Mille üle ma tihti wihasta-
 fingi. Ma soovisin end kodu lasta mu wane-
 mate majasse kus ma isegi end arstida ja ka
 parandada oskan jne. Aga seda ei wõetud
 mitte kuulda. Mind hakkati weel hoopis suu-
 remal hoolet järele walwama ja wahtima.
 Mulle keelati koguni ära oma soovijid ja
 mõtteid awaldamast. Minuga hakati weel wal-
 justki pruukima. Kumalad mis nad oliwad!
 Ma olin ju täieste terve!

Külmal talwel — see oli Jõulu — käisi-
 wad mind mu wanemad, nagu ikka waatamas
 ja tõirwad mulle mõnesuguseid kaunid Jõulu
 kingitusi, mis mulle kõik aga mitte kätte ei an-
 tud! —

Kurb — täis pisaraid ja õhkamisi — täis
 valu ja waewa — wenisiwad need talwised
 pikad päewad nädalad ja kuudki wiimaks ometi
 mööda. Ma olin oma teha rammu poolest nõn-

da ära lõprnud, et ise ilma awitamijeta wäl-
 ja ei jäänud käia, muidu kui kapi najal ja
 tuetusel. Kõnal kewadistel ilmadel hakkasin ma
 õue, wärskesse õhusse kipuma, mis mulle küll
 suure peale käimise ja punnimise järele, mi-
 nutite kaupa lubati. Weel läkijwad mõned nä-
 dala päewad mööda ja ma tundsin end nii
 palju parema olewat, et uueste kodu kipuma
 hakkasin; aga sellest ei tahetud jutugi teha. Ometi
 mu enese ja mu üli kallite wane mate palwetel
 läks asi nii kaugele, et mind juwiste pühadeks
 koju lubati!

Kes oli nüüd õnnelikum: kui mina?! —

Oma isa ja ema wahel wantri peal is-
 tudes, jõitsin ma linnast koju. Tee wiis meid
 just Juuli isa elumajadest mööda ja mulle
 torlas walus piste rindu: mis siis, kui Juuli
 siin nüüd mulle jälle wastu tuleb ja weel sel-
 le nooremehe jeltsis?! Juba paistsiwad
 elumajade walged korstnad ja katused meile
 wastu, ju tõstis ilus lai saar, mis Juuli isa
 õues kaswis, oma laio, ühe tafast pead üllesse
 poole, kui oleks meid teretada tahtnud. Kui
 mitu ja mitu korda olin mina selle saare wi-
 lus, ühes jeltsis Juuliga mänginud ja nalja
 teinud! — Tee peal, mis maja eest just

mööda läks, ei olnud inimese hingegi näha. Eigemate jõudes teretas meid õue Muri oma suure haukumise käruga. Ma püügistasin kui tahtmatast filmad sinni. Sest kui pia ei wõinud Zuuli jelle õue Muri kisa peale õue tulla ja temaga ehk — see noormees ka.. Jja nagu oleks minu mõtetest arv saanud, ta andis hobusele ühe tubli piitsa napsu ja — kui pooldi lennus weerefime meie Zuuli isaelumajast — mööda. Ma ei näinud Zuulit. Ma hingasin jugu kergemalt — Zuuli ei näinud ka mind mitte! — Ei tea! — —

Rodu wõeti mind, nagu ikka, ütle mata lahkesti wastu. Wennad ja õed kandiswad mind omal kättel, kui mõnd kangelast majasse ja pandi tooli peale istuma. Rambrid oliswad seest ja wäljast, kõige kenamalt kaskede ja toomingatega ära ilustatud; iseäranis rikkalikult minu woodi ümbrus. Kus ma õõsel, kui Cedeni aedlas maqasin, kõik mis iial ehk iganes majas oli, seda mulle ette kingiks pakuti. Ja iseäraldis imelik oli see, kui me esimese nelipühi lõuna lõõgi lauas istumine ja kanamune — keedetuid — söime ja enne wastamise koku lõime, seal juhtus mulle seefugune muna, mis teised puhas puruks pekis. Mind peeti siis

mõnelt nõialt, filmamoondajaks ja ka kangelaseks; weike õde Liina ütles aga: „minust saawat soldat!“

Teise pühapäewa õhtu poolikul, läffime oma weikese wenna Willemiga wälja haljendawasse kewadisesse rohelistesse loodusesse jalutama ja meeli lahutama. Meie tee wiis meid fenasse kaarikusse, mis minu ja Zuuli isa koh-tade wahelohas ajuneb. Siin sammusime meie taja hillukesti edasi ja ajasime praegustest Gesti tähtsamatest ettevõtetest ja nähtustest juttu. Meie weikene teerada, wiis meid ühe ilusa piisufese halja rohulagendikule wälja, mille ümber roheline lehtmets, kui frants, piirnes. Seie istumine meie, ühe kivi peale jalgu puhkama, maha ja jutust: sime edasi.

Korraqa jooksis, weikene pruunikas koer, ieime poolsest kaarikust, lagendiku serwale nähtawale, wälja ja meid nähes, jäi ta seisma ja waatis tagasi; nagu ootaks ta kedagi. Ei tuurinudki laua, kui puude wahelt inimeste kujud nähtawale tuliwad. Ja ligemate jõudes ei olnud nad muud keegi kui — Zuuli ja — imelik nähtus — tema õde?! —

Teda nähes käiswad mull külma ja palawa wärinad üle ihu. Ma kargasin püsti ja

tahtsin koju poole hakkata minema, aga mu wend hoidis mind tagasi. Juuli lähines oma õe seltsis, pikkamisi meie poole. Ta hoidis pool hooletumalt oma päewawarju üle pea kuskla taga. Wend tõusis teda nähes kiwilt üles ja teretas teda sõbraliselt, mida ka minagi pidin tegema. Aga mu süda kui oleks küsida tahtnud: kus ja kes on see noormees, kes sinu seltsis jeal jõe oja kaldal, kase all oli?! —

Ma habeneisin oma sõbrana, oma lapsepõlise mängu sõbrana Juuli filmi waadata. Kõikmad wärinad käsiwad mull üle teha ja ma ei teanud, mis teha?

Nii seisime meie peale teretuse tükk aega ilma sõnalausumata iga üks omas kohtates paigal. Kuna wiimaks mu wend, selle iseäralise waikusole löwu teqi ja Juuli noorema õe käest Melipühi kungitui, kama mune, hakkas nalja pärast küsima; mis see aga kodu unustanud ütles olemat; lubas aga kohe neid kodunt tooma minna, mida wend aga ei lastnud.

Siin, tükk aegie waikusole järele, nagu trehwasiwad mu sil nad Juuli omadega koku ja meie märkasime neist teine teist. Mille

järele Juuli tagasi hoidlikult ja pool imestades küsis:

"On aga sellest ju hull aega mööda läinud, kui me teine teist wiimast nägime?! Teie olete selle wahes sees, juuresks priskeks peiuks ja kauniks nooreksmeheks kasunud ja wõite nüüd, täis elu-õnne oma tulewikku waadata, mis teile küll wistist wastu naeratama saab?!" jelle juures waatles ta uuriwalt mu filmi.

"Sellest on küll ju paljugi päiwi mööda läinud ja meilt jurelistelt jäedawalt ära ruttanud, ka Teie ei ole selle wahes sees mitte laisk olnud, ka Teie olete selle wahesees imenägusaks nemiks sirgunud, ka Teile naeratab tulewik omas täiuses laiali läsil — wastu!?" Kuna mind elutuuled ja karmid haigusjed selle wahes sees wäga on wintjutanud. Teie olete nende poolest wist küllalt — kui loota tohin, — puutumata jenini jäenud?" sõnasin ma kapi otjaga muru pinda torfides.

"Arge kiitke mu ilu, — mis mul ei — olegi!" Derwis on mul küll jenini hea olnud — kes teab kuidas tulewikus läheb?" lijas ta pool mureliselt ja jügawasti hinge tõmmates juurde, — ma nägin tema põues põksus midagi, mis teda ohkamisele juundis.

"Aga, Juulie, eks me iseeneSte wahel wõi weel "Sina" sõna teine teisele öölda? — Mul on "Teie" — weidi wõeras ja — raske üle huulte wälja tulema?" küsisin ma ja astusin paar samm tema ligemale, sest nagu näha, tahtis ta oma õe ja minu wenna järele minna, kes nalja tehes, eemal kaasiku all jooksiwad ja liblikuid finni püüdsiwad.

"Miks mitte Jüri, — ka mina mõtlen seda. "Sina" sõna oleks meie wahel sündsam. Aga ma ei julgenud ju sulle, kui noorele õpetatud ja koolitatud, mehele selle lapse põlwise sinaga enam lähineda. Sest ajad ja asjad on — muutunud! Sina oled kenaks nooreks meheks jirgunud ja wõid igapäew omale teist — kenat, armast kaasikest majasse tuua, wõi müia! Kuidas tahtsin ehk julgesin mina sulle siis wana põlise "Sina" sõnaga weel lähineda?!" rääkis ta ja waatles pool usaldamata minu peale.

"Sellega on weel aega — ma ei ole selle peale weel mõtelnudki!" wabandasin ma end ja et kord see asi kõnesse oli tulnud, siis küsisin ma Juulilt usutawalt:

"Aga jinu poolt on neid asja palju enam oota ja loota? — Sest jull on küll wist

Jamaa, ju lasteks nemad
Tihsti ennast kiidawad,
"Hosianna!" sulle hüüdwad,
"Kõrget" kiitust kannawad.

Wahestgi su kalmu põwe
Saadawad paar piyarat
Ja su ohwri-altarile
Puistawad, kaks kopikat . . .

Homme aga "Booge risti!"
Nemad sulle hüüawad,
Hukatust nad sulle nõudwad,
Surmata sind püüawad.

Wõerad wennad, teie kiitust,
Teie sõnakõlinad, —
Teie roojast rooste puru,
Krokudili piyaratid — — —

Jamaa ei ial taha,
Jal neid ei himusta,
Minult ausust, woorust, puhtust,
Armud, truudust tahab ta. —

A. Leppik.

ju mõni noormees jelleks wälja walitud. —
 „Eks ole tõsi?“ pärisin ma temalt kaunis elawalt, aga mis mu süda selle juures ütles —
 seda ei oska ma nüüd mitte paberi peale panna. — —

„Ei ole veel lihtigi,“ salgas ta pooldi.

„Miks siis — ei ole! Eks ma ise ju teda näinud — kui sa tema selle kena, peenes riides noormehe käest kinni hoides seal oja kaldal jalutamas käisid? — Kui mind nii iseäraliselt, jälle nägemise rõõmus, teretasid? Kes on see noormees?“ pärisin ma põnewalt.

„Ah tühja ka! See noormees on meie mõisa „walitseja wend Peeterburist. Ta elab igal juwel siin mõisas oma wenna juures ja tahata meie walla kirjutajaks hakkata. Ta on õpetud ja lõbus noormees!“ sõnas Juuli ja pühkis nina rätikuga üle filmade. Kas seal piisar peidus oli, — seda ei julgenud ma tema filmist mitte ära näha.

„Koh muidugi, kui ta „peenike ja õpetatud ning lõbus“ noormees on — eks ole ta siis sulle kui loeudub?“ —

„Kes jeda teab?! Ta on meil küll mitmed korrad käinud ja ma olen temaga jugu sõbrust

teinud — aga kes teab mis ta teeb!“ lijas Juuli pool jostistawalt juurde.

„Mis ta siis teeb! — Eks ta sind omaks armastawaks abikaasaks ja teega õnnelikult ikka tee?! Kui wanemad selles nõus on?“

„Wanemad on nõus küll, — muul enesel ei ole ta ka wastu meelt, — aga sellest on ju seitse kuud mööda läinud, kui tema wiimaks meil käis — ei tea kus ta nii kama wiibib?! Igal juwel on ta Relipühiks ikka meile ja oma wennale wõerji sõitunud — aga tänini ei ole teda veel mitte ilmunud?!“ — sõnas Juuli nii kurwal ja haletiewal healele, et minulegi süda wäga haledaks sai ja ma oma filmi juurel waljusel — kuiwad jõudsin hoida.

„Tall on ehk Peterburis palju tegemisi ja tallitusi, mis teda seal kinni peawad? — Kas ta sulle on kirjutanud?“ küsisin ma kaastundwalt.

„Paari kuu eest sain wiimase!“

„Mis ta sel räägib?“

„Lubab suwisteks pühadeks wistist tulla ja veel muud.

Mu werd ja Juuli õde jooksiwad meie juurde ja hõiskasiwad, et miru wanemad mööda

teerada siia tulla. Ma oleffin heameelega veel oma falli kasu-õega rohkem jutustanud — aga oma wanemate filma all mitte. Meie pöörafime Zuuli isa elumaja poole tagasi ja ma küsisin Zuulilt:

„Wõi nii siis mu kasu õde, on muil see õnn ja au oiafs jaanud, sind ku õnnelikum nõrsjat, omaft sügawast soojast südamest — terwitada! Sa julle tulewasesse, uute eluse palju — palju õie ja lille pärqasid, elu tee eh- teks ja lõbustujeks kaaja soowida — kõnni ja ikka nende keskel ja ole üli õnnelik oma üli armia abikaaja kae kõrwal?!“ — sõnassin ma talle südant lõhestawal healel, nii et temagi jeda märkas ja pool kohkudes minu peale waatles.

„Ei ole tarwis! — Lase olla! — Sinna on veel aega; kes teab mis veel mõib juh- tuda ja ette tulla?!“ õhkäs Zuuli jälle nii ha- latsewal ja kaebawal healel et ma pool taht- matakt temalt küsisin:

„Ega ja tema armu truuduse juures ometi kahkle?!“

„Ma ei kahkle küll mitte — sest ta lu- bas ja tõutas pühal wandel — mind mitte

unustada, ega maha jätta!“ wastas Zuuli tajafesti nuukjudes.

„Kas tõeste! — Aga mis siis, kui ta sind pettis? Mis ma küll ei usu — aga see mõib ka olla. — Mis siis, kui ta Peeterburist, enam tagasi ei tulegi?!“ pärsin ma faastundlijelt ja põnewalt.

„Mis siis! — Ma ei ole veel jelle pea- le mõtelnudki! — Ma olen siis õnnetu! . . .“ lausus Zuuli nuukjudes ja mulle kaela lan- gedes . . .

„Miks nii! — Kudas ja siis õnnetu oled Kas ja peale tema üht teist — mitte enam — armastatada ei mõi?!“ pärsin ma tema wäri- sewat keha ekalt finni hoides.

„Ei! . . .“

Gemalt paistiwad Zuuli isa elumajad. Ma jätfin pool kohmetult ja segaselt teda trööstida püüdes, jumalaga. Wille juures Zu- li minu sõnu kuuldes, kahewahel ja kohkunud olekul mu käi tormliselt musjudega kattis, mis mulle uudis oli; kus juures ta pifar-filmil kõneles:

"Zumalaga mu hea sõber — head ter-
wist sulle — ma tänan sind — oh oleksime
meie weel need noorepõlised, ilmsüütumad, män-
gu sõbrad! Süri — mull on sinust kahju —
aga sa oled enam wäärt; — oh miks lendasi-
wad need noorepõlise õnne päewad nii ru-
tu meist mööda! Miks ei leidnud meie kui suu-
remaks olime firgunud, teine teisi! Oh lapse
põlwe elu-aeg — tule weel liheks tunniksi ta-
ga! . . ."

"Waigista end ometi Juuli?! Sinu täis
tulewik, saab ju weel selle noore ja sinu wa-
litsetud armija mehe, ilmutuse läbi täieste õit-
sema alles hakkama. Kuna mull — jeda loo-
tagi ei ole!" trööstisin ma teda ja pühkisin oma
märgi filmi. Kus juures Juuli mulle nii pa-
lawalt ja julatawalt filmi waatas, et ma ei
teadnud, kuhu filmi pöörata, kuna Juuli jäl-
legi kõneles:

"Zumalaga mu hea sõber — suur tänu
su kaastundliku meele eest! Suur tänu sulle
selle piisara eest, mis su filmist — minu kiti-
kust nähes — praegu maha langes! Wõib olla
— et meie teine teist — wiimast korda näe-
me! Wõib olla et see wiimne kae-andmine siin
ilmas on!"

"Juuli — mis sa räägid?! Tröösti wä-
hegi iseend? Ära heida mitte lootust ära, ära
saa iseenele hukajaks?!" sõnasin ma ja tõmma-
sin ta tormiselt oma rinnale. Ta lastis jeda
waikseltsi sündida — aga ta oli minu kätte wa-
hel nii külm ja nii juurel kohkuwal hirmul, et
ma teda pool tahtmata lahti pidin lastma!

Meie lahkusime pool, tummalt ja pool
tahtmata!

Üks nädal oli jellest wiimastest juhtumi-
sest mööda läinud. Ja mis oli see üks nädal
uudist toonud? Palju, palju mis teegi ei oleks
wõinud uskuda! Juuli oli pool nõdra meel-
seks jaanud ja oma noore südamet walu ning
selle juure tüütuse hirmu häbi kartusel, oli te-
ma kaastulust, kuni selle laia kase juurde, kivi
peale istuma läinud — kus ta küll tulijad fil-
ma piisara oli walanud, kuni oma häbi ilma
eest warjata tahtes — kas kogemata, üle jõe
peal olewa palgi taga tulles, ehk jälle wiim-
ses meele nõrkuses ja häbi koorma rujukusel
— jõe ojaesse kukkunud — kus teda alles tei-
sel päewal furnult leiti.

Mis Juulit sellele ettewõttele sundis, se-
da teab ju lugeja, aga mis ma selle Juuliga
kautasin, ehk mis mull peale teda järele jäi,

feda lugeja weel ei tea; see on: pisarad! Ja need saavad ikka minu silma weere, kui ma kiriku lähen ja kõrget walget risti furnu aja ääres näen — sest seadus ei olla talle enam feda õigust — furnulegi õigust annud teiste hulka maha mactud saada — waid aja taha! Pisarad — kibedad, kabe, kolme wõrra waluriffad—pisarad on nüüd minu selfilised.

Mis ma weel lugejale ütelda tahaks, on see: feda noort meest, kelle himu-ohwriks minu lapse põlwe sõbrana langes — ei ole küll mina enam näinud; — aga tema siidame rahu olla selle kuulduse küll nii riffatud jaanud. Kui tema oma wennale wõersi jõitis, ka mitte feda kõrget walget risti, kiriku aja ääres ei wõi unustada, waid igal Nelipühil, leian ma ikka ühe wärske leina-pärja enne, minu oma, sealt haualt. — Kas tema süda ka feda sama tunneb ja mõtleb wõi weel rohkembki, sest ta ei olnud ju mitte Juuli enese, waid ka ühes Juuliga ühe õrna elu osalijsiks arwatud — tarne — hullkaja. Tema kes Juulit parajal filmapilgul trööstima ja warjama ei julgenud tulla; ka tema tunneb nüüd jüdanliisi kahetsust, ja küllwab kibedaid pisaraid — Juuli õnnetuma surina ja walget risti nähes! Eõpp.

Lille surm.

„Wihma!... wihma!... Oh kuis jänuneb mu rind
 Taewa kaste, miks jaa wiibib kaua?
 Päikse kiirtest kuumaks aetud mulla pind,
 Peagi walmistab ta mulle haua?...

Nõnda kaebas lillekene ja ta hülid.
 Tungis kuni Taewa isa õue,
 Pisser, raud wantril jaotis Tema nüüd
 Niijutama põudset mulla põue.

Mulla riippe kadus wiimne kaste-till
 Siisqi täis tema neist ei saanud;
 Lillekejel jõudis hirmus pill.
 Jänuusse ta suri, kahwatanud.

Eõõ su kehale jõudu tooob.
 Uni kosutust sull loob.
 Oled wirgast teinud töõd —
 Magustast siis magad öõd.

A. Leppik.

See oli siis . . .

A. Piisahl.

Lilli seisab aina juures. Mõttetes waatab ta aknast wälja pimedada uulitsja peale. Tema ilus nägu on kurblik, tõsine. Mõtted näiwad nagu kurgil kangel wiibima. Iffa mõtleb ta — mõtleb...

Waike pimedus näitab talle nagu meeldiwat. Ja eemalt kuulduw muusikamäng tuleb temale wäga selgesti minewast laupäewa õhtut meelde. Oh kui õnnelik oli ta siis olnud!... Kui õnnetundel oli tema rind siis lainetanud, kui noormees tema ees kummardas, teda tantjule palus!... Ja siis kui nad tantsinud oliwad — palju palju tantsinud, tundis ta ennast nagu kurgil muinasjutulises ilmas olema... Noormees oli nii lahkest temaga ümber käinud, temale meelitawaid, aupakkimisi sõnu rääkinud — ühe sõnaga, teda otse jumaldanud. Kui õnneliku tundis ta ennast siis olewat!... Õnneliku... õnneliku...

Noormees oli lahkesti ütelnud: „Loodan mu preili, et tulewal laupäewa õhtul teiega jälle tantside wõin. Wististi saate teie siis siin olema.“ Siis oli ta punastades wastanud:

„Jah, jah!“ ja noormees oli nii meelitawa pilguga siis tema otse waadanud, et . . .

Muusika helid tungiwad walgemalt läbi aina tuwpa. Mängitakse ühk tuttawat wiit. Wiis kõlab nii õrnalt nii imeliku heliga ja tungib Lillile südamesse. Ta äratab Lilli südames arusaamataid, igatsewaid tundmuisi elusse. Nad kõlawad nii waikest, nii magusalt...

Lilli waatab igatsewa pilguga pimedusse. Ta rind lainetab. Õsine soe tuuleõhk mängib tema otse ees seiswa juuksealgaga. Mängu helid leiawad tema südames wastukõla. Temal on nii hea...

...Aga noormees ei tulnud eile õhtul mitte. Lilli ootas teda juure igatsusega, kuni pidu lõppes, aga noortmeest ei tulnud, ega tulnud. Wiinaks läks ta kodu. Ta süda walutas. See oli raske hoop tema tundmustele, et noormees ei tulnud. Noormees oli temale nii hästi meeldinud... Lilli armastas teda...

Lilli waatab ifka aknast wälja. Kõik need pildid tulewad ta waimusilma ette. Ta ohkab ja sohistab: „See oli siis — siis! Küüid ei ole seda aga enam ja...“

Muusika helid tungiwad läbi kewadise õõ. Nad kõlawad nii meeldiwalt, nii õrnalt...

Katked elust.

Üles märkinud, M. J. Franzdorf.

1.

Rena lewadine aeg. Igal pool walitseb ilu ja liikuvus. Elu on omas kenamas die eh-tes. Kõik loodus hõiskab, rõemune ilus . . .

Munult R. linnas, ühes rikkamas pere-konnas walitseb kurbdus. Nende tütar on ras-kesti haige. Nende pärija, nende ainukene wa- ra, see laseb furnulawatult asemel. Ta oli jalgrataga sõitma läinud, selle pealt aga maha kukkunud ja jalaluu murdnud. Praegu laseb ta weel meelemõistujeta asemel. Tema huulte ümber mängib siiski rõemus, ilma süüta, lap- selik naeratuse joon.

Tema woodi serwal istub noor tohter; kes jellesse linna hiljuti elama asunud ja walwab hoolega haiget. Ta on ju haige jalaluu pai- gale pannud, mida ta haige minestuse ajal toimetas. Ta algab tütarlast ülesse äratama.

Wiimaks ometi lööb haige silmad lahti. Ta tunneb walu, pigistab hambad kokku — aga waikib. Ta ilus, ilma süüta waade wiibib nagu imeteledes noore ja nügusa tohtri peal...

Siimeist lorda oma elus tundis ta üht iseäraliku tunnet, üht pakitjust südames . . . Kas ta ise jeda teab, et ta punastis, kes je- da teab?...

Tohter wõttis neiukehe kae oma kätte ja küsis:

„Kas on walus?“

„Mitte jugugi!“ wastas neiukene oma puhta, ilmsüüta hõbe healesejega.

Nad waikiswad mõlemad. Siis surus tohter weel lord neiu kätt ja lahus, homme jeejama aeg tagasi tulla lubades.

Neiu jäi magama. Unes nägi ta, kuida tohter tema kaele juud andis, temale sõnu rääkis, millest ta hästi aru ei jaanud, mis aga head ja aujad oliwad . . .

Teisel päewal tuli tohter tagasi. Ka te- malgi oli nagu midagi südame peal pakitse- mas, ometi jalgasiwad nad jeda üksteise eest. Nad jutustasiwad üksteisega wäga sõbaralikult, kui oleks nad ju ammuigi wanad tuttawad olema . . .

Ära minnes piigistas tohter jällegi tema-
teise kätt... Neiu tundis kui hea, kui lõbustaw
jee oli. Ikka enam wõttis üks jeesmine tung
temas jelle tohtri wastu maad. See oli üks
tung, mida ta oma lapjelikus elus, seni weel
mitte tunda polnud saanud..

Ta ijegi ei teadnud, kuda jeda tunnet ni-
metada, mis jellele nimelks panna. Aga jelle
kõrwal wõttis weel üks teine, kurblik tunne te-
mest wõimust. Mis siis, kui ta ainult lõbu pä-
rast minuga naljatab, kui ta juba naismees
on?... Aga jeda temalt küsida — on liig...

2.

Nädalad lendašiwad oma foodu. Meie
haige tütar Zrene on juba paranemisel. Kui
tohter kord tema jalga uuesti kinni sidus, tun-
gis südamelik ohlamine tahtmata üle neiu teise
huulte.

"Kas tegin haiget?" küsis tohter ja waa-
tas andeks paluwalt neiu le otša.

"Miks teie jeda arwate? Teie ei teinud
mulle jingugi haiget!"

"Aga teie ohkafite ometi jüdamlikut?"

"Mitte!" ja et oma punastust mitte näi-
data, pööris ta näo kõrwale.

Sai ta aru... mõtles neiu iseeneses.

"Kui teie terweks saate, ehk weel pare-
maks, siis saab teid aida wiidud, ma wõin
teid oma aiale wiia. Ma omandasin teie was-
tošt olewa krundi, ja meie aiad jookšewad kof-
ku." ütles tohter. "Seal saate teie mitmejugu-
seid roosifid leidma, mida ma ise oma kääga
kaswama olen istutanud."

"Saab teie abikaasa jellega rahul ole-
ma?" tungis poolkogemata küsimus üle neiu
huulte.

Tohter naeratas ja kostis:

"Mull ei ole jeni weel abikaasat..."

Sõna jeni peal mõjus nagu ijesugune
rõhk. See mõjus õnnestawalt neiu peale ja
pani tema pea rõemujoowastusesse. Tohter
lahkus. Aga neiu mõtles ikka ja ikka tema peale.
Mida kauem ta tohtrit nägi, jeda ilusamaks,
mehekamaks, muutus jee tema filmis. Tema
kõned ja naljatused, need mõjušiwad uii tõu-
tawalt, kaafakisluwalt. Jieäraniš oli weel jee
teadmine rahustuseks, et tohter poisimees oli...

Wäheaga peale tema — tohtri — äraminekut, kuulis Irene aiajt heledat naisterahwa healt, mis läbi lahtise akna tuppa tungis.

„See on võeras!“ mõtles Irene ja üks ihesugune arusaamata rahutus võttis temast võimust. Ta püüdis kõigest südamest teada saada kes see olema pidi, kes siin nii waljusti, nii rõemfasti naeris.

„On ta ilus?“ mõtles Irene. „Kas saab tohter oma tähelepanemist tema peale juhtima?“

Niiwiisi meeliskledes uinus ta magama. Ta magas kuni järgmise hommikuni.

Holamikul, kui tuatitruk ilmus, küsis ta jellelt oma uue naabri üle lähemat.

Tuatitruk seletas kohe, et nad olla omale uue naabrina jaanud, kes väga ilus ja riklas olla.

„Mga tema . . . mees? . . .“ küsis haige masinlikult.

„Kõneldakse, et tema mees ju kahe aasta eest olla ära jurnud... Mga siisgi on ta veel noor. Ma olen teda näinud,“ seletas tuatitruk.

Kui tuatitruk ära oli läinud, langes Irene ilgawaste mõttesse. Tema huuled liitnitiwad ja sofiistatsiwad arusaamataid jõnu.

Däna ilmus tohter sugu warem.

Da oli rõemus ja lustilik nagu ennegi. Irenelt kadus lahtlus.

Wiimaks ei jõudnud Irene end enam pidada ja ta algas jelle võera üle kõnelema.

„Meil on wist uus naabrina?“

„Wõi nii!“ wastas tohter osawõtmatalt ja suitsetas sigarit.

„Jah pidada olema ja veel leel, noor, ilus ja wirl...“

„Uhel lejel on küll ju paljugi mitmesuguseid omadusi!“ päris tohter naeratates.

Oma haigega jumalaga jättes, hoidis ta kawa jelle kätt oma käes ja tema waade, mis weel eila segane oli, oli hoopis selgeks, arusaadawaks muutunud.

Kui tohter ära oli läinud, tuli eimest korda Irenele tema saatus meelde. Da mõtles jelle peale, mis siis küll tohter ütlima saab, kui ta luukama hakkab, ehk koguni karkudega

käima? Kas saab siis tohter teda weel armas-lama?... Kui hirmus mõtte — karkudega . . . See kõlas nii hirmutawalt tema kõrwus, et ta pea oleks liigendanud . . .

4

Uhel pühapäewasel hommikul, ilmus tohter jälle tema juurde. Zrene oli nii juures mõttes, et ta sissetulejat enne tähele ei pannud, kui jee juba tema woodi juures oli.

"Teie tulete nii kuulmatalt?"

"Jah, ma tulin täna hoopis teisest küljest! Aga kuda teie siis elate, kuda teie terwis on?" küsis tohter ja nihutas tooli neiu woodi lähemale.

uks arusaamata wõim wõttis neiuft wõitu. Ta huuled jostistatüwad:

"Nägi ta ju jeda!" forraga tungis talle mõtte pähe, kui oleks keegi hüüdnud:

"Tema nägi teda eijimejt korda!"

"Kõneles ta temaga?" mõtles neiu. Aga ei, ta waitis tema üle.

"Oh kui hea oleks teie aias!" ütles neiu waewalt kuuldawalt.

"Oh muidugi." hüüdis tohter nagu ehmatades. "Juba ditsjewad mitmedgi roosid aidades. Mitaks Jumal, et teie warsti nii saugel oleksite, et ise oma silmaga jeda näha wõiksite!"

"Kuda, ta on siit näha!"

"Mitte, kui teie niipalju paremaks saate. et juba leentoolist wälja aidataks, siis laske ainult selle suure puiestiku otiani lükata, mis jöeni wiib, aga selle puiestikuga ongi minu rohuid, ühendatud."

"Ma ei wõinud arwata, et teie nii ligi elate . . ."

"Wõi nii! wõi nii!" naeris tohter.

Ara mincs pigistas tohter tema kätt, ometi mitte niiviisi, kui jee warem sündinud oli. Amult weel osawõtlik, kahetseja pilk langes temafesele osaks.

"Nüüd kui ta jeda toast nägi, märkab ta alles, kui kahetsemise wäärt ma olen!" ja ta langes mõttes kummuli, et mitte jooja päikese kuud ja walgust näha.

Päts nädal, aga tohter ei kõneleunud for-dagi sellest teisest. Käepigistused jäiwad ka ifka enam ja enam külmemaks, pealiskaudsemaks.

"Homme jaan ma wälja! Oh kui rõe-
mustaw see on! hliüdis Irene. Ja mind jaab
teie aeda wiidud, kus teie aid on?"

"Muudugi, mu kallis," sõnas tohter,
mille kõla aga neiule nagu wõeras oli.

"Teie saate ise mulle wastu tulema?"

"Muudugi!" wastas tohter, mõttes enese
ette maha waadeldes...

Tuli teine päew. Zuba waremalt laskis
neiu leentooli tuua ja hakkas siis tohtri tu-
lekut ootama. Tema ei tahtnud mitte enne
tuast lahkuda, kui tohter, keda ta armastas,
jumaldas — tema juures on . . . Ta ootas,
Aga asjata, see aeg on ammugi mööda, kui
tohter teda harilikult waatama tuli, aga täna
ei ilmunud teda mitte.

Neiu oli rahutu. Ta süda ütles, et see
mitte loigemata ärajäämine ei wõi olla. Tema
on mind lihtsalt unustanud. Ta sõbrustab ja
kõneleb selle teisega, kõneleb selle rikka ja ilu-
sa lelega. —

Kell oli juba neli. Tuatüdruk tuli jisse
ja teatas, et tohter olla oma aias, oodata neiid
ja lüüa jeda ootamise aega rikka ja ilusa le-
lega jutustates mööda, kes ka tohtri aias olla . . .

Kui pikkest tabatud laskis Irene end
woodisje ja nuttis hõrdasti.

"Kas pean ma tohtri siia kutsuma?" kü-
sis teenija.

"Pole jeda tarwis. Ma soowiks et mind
sinna ligidale jaoks wiidud. Aga nii, et ta
mind ei näe!..

See soow jai täidetud. Neiu wiidi leen-
toolis puiestiku lõpuni. Siin palus ta sinni
pidada. Siia oli selgeste tohtri ja selle ilusa
leje healt kuulda, oli ka naisterahwa näojo-
nejid näha.

Irene waatas hoolega ja nalutawa sü-
damega kambri. Dõeste oli see naisterahwas
wäga ilus, külge tõmbaw.

Lilled õitseiwad kenasti, mida "Tema"
—tohter— ise ütles istutanud olema. Linnud
laulsiwad lustilisi wiisijid. Päikene saatis oma
kiireid ülewalt alla. Nial oli imelik hea ligi-
tõmbamise mõju. Kõigest hingest oleks Irene
aida läinud, oleks tohtri lätt kuumalt, õnne-
tundlikelt surunud. Aga see oli wõimata. Toh-
tri kõrwal oli teine inimene, täis nooruse õit-
sewust ja wäga rikkas — olgugi, et ta juba
leif on. — — —

"Mina olen kantanud, see seal on võitnud!" jostistatavad tema värisewad huuled, ma olen õnnetu! Mina olen rikkunud! Oleds ma terve, siis ehk oleks ma veel võita võinud aga nüüd mitte iialgi!..."

6.

"Mis teil on? Teie olete nagu rahutu?" küüsis noor leif tohtri käest, mida ta selgesti Zrene kuulis,

"Mul tuli mu haige meelde, teda ma täna wälja lubasin, ja mille juures ma ise olema pidin. Tarwis rutata, olengi ju wiibinud." ütles tohter ja tõusis üles.

"Ah see haige! Tema on noor ja nägus, saab ehk teie meeli wõrgutama, aga see on kahetsemise wäärt, et ta mitte veel terve ei ole! Kas saab ta terveks saama, wõib jääbgi luukama.

"Mina arwan, et ta luukama hakkab," wastas tohter.

"Siis on paha," teletas leif wõidurõemjalt. "Siis peab ta karkude abil kaima hakkama ja see tähendab palju. Ugugi, et ta noor ja nõgus on, aga karkudega ja naisterahwas. see on hirmus..."

"Teie tulete warsti tagasi?" küüsis leif naisterahwas.

"Niipea kui wõimalik, see on nii hea, teie kenas aias, teie jeltiis olla, see on, kui oleks paradisiis olema!"

"Urge asjata kiitke, mu armsam," wastas tohter. "Meie jaame jeda aeda veel kenamaks muutma, ma tunnen, kui oleksin ma mõnes wõeras, palju kenamas aias jellest saadik, kui teie siin olete!"

"Beatset tagasi tulemist!" hüüdis leif naisterahwas.

"Ma tulen nii pea, kui wähegi wõimalik aga nüüd pean ma ruttama, teie jeltiis olles ei pannud ma tähelegi, kui ruttu aeg mööda läks.

Da lahkus.

Nüüd tõusis ka leif üles, oma inaber wõidurikaid pilkusiid heites, lahkus ta aiaft...

7.

Tohter pööris sammud Zrene poale. Da oli teda ju eemalt teretanud. Kui ta nüüd lätt, mis hoopis külm oli Zrenele ulatas wäriies see kõigest lehaft ja tema käsi, mis tohtri lätt furus, oli kuum kui tuli.

"Mis teil on, Grene?" küsis tohter ojavõtmataalt. "Teie olete nii väga kahwatu ja wärisefe. Palun andeks, et ma teid oodata lastiin, aga ma ootasin teid, oma aida tulema ja nähes et teie ei tule, tulin ma neid põhjuseid järele küsima uing leian teid siit, nii kahwatu ja ärritatud, mis see tähendab?"

"Oh pole midagit, mind ärritab see ilus aid, mis nii ilus on ja kust nii hea uingastaw lõhn siia tunqib! Oh oleks see meie mõlemi oma," jostistes ta arusaamataalt.

"Lähme siis aida," ütles tohter ja nad läksiwad. (Järgneb.)

Esimene mušu.

"A—ff."

...Minu esimese mušu sai meesterahwas... See oli minu noores põlmes. Ma olin seekord weel Jaroslawi litseumis studentiks.

Teisel õpiaastal seati meie juures üks meikene ringfond noorimehi kokku, mõned nende seas oliwad studentid aga muist mitte, kes enestes huwitust politika üle lundsiwad.

Meie kogusime kokku, lugesime, riiblesime, unistasime—riigi uuenduste üle.

See kind sõitis Jaroslawi üks afitator. Meie kutsusime teda enda weikesesse ringfonda.

Kogus mittukümmend inimest, kõi ägedad nooredmehed. Meil tuliwad kõnealla rewolutsiooni nõudmised.

Seal awatatsje üks ja siis astuwad sandarmid.

Kõik wakis korraga.

Tuli kätte ränk, ränk minut.

Siis ma wast ärkasin.

Rahulikult lähinesin ma uuele külalisele ja juntlesin tema huuli...

Sandarmid piirasiwad teda siis...

Mitu päewa peale seda sain mina koha kolmekümne rublase.

Sellepärast ka tulewikus alati tuleb minu meelde minu esimene mušu...

3gal pool olivad miimesugused ilusad peenrad "klumbid" ehitatud... Nad waitiivad.

"Noh, mida teie jellest arvate? Mina olen niisugune aednik, kes kiitust armastab, ütelge teie siis oma arvamine otsekohejelt välja."

"Oh siin on nii väga hea, oleks see..."
Da waitis ja hoidis oma jüdame kohast kinni. Tuli minutiline piinlik waitus.

"Siin on nii hea, kõik on wiisipäraliselt ja kunstliselt valmistatud..." sõnas neiu wiimaks wärisewa healega. — — — — —

Kuldne õhtu päikene jaatis weel oma fiireid üle maa.

Nad lahkuivad aiast.

Tohter jaatis neiu kuni kodu. Aga tema olek oli külm. Nad ei naljatanud enam üksteisega sugugi. Nad olivad üksteisele wõeraks, üksteisest arusaamataks jaanud..

Kui tohter ära oli läinud, langes neiu patjadesse ja nuttis kaua, kaua... Kui enam silmi wett välja ei tulnud, hakkas ta järele mõtlema. ...Tema oli nüüd luukur, pidi karludega käima hakkama. Tohter ei armasta teda, sest ta käib karludega. Da armastab jeda teist, kes terve, ilus, noor ja rikkas on.

3kka enam ja enam sai temast tung — furra — wõimust...

8.

Kell oli juba üks.

Haige neiu tõusis üles. Da kumberdas nurka, kus kargud olivad, siis palwetas ta kaua, jüdamisikult...

Hele kuu walgus paistis aknast sisse. Küünel põles louna peal.

Da lastis akna kardinad alla ja hakkas kirjutama. Da kirjutas liigi tund aega, mille juures ta mittu kirja enne katki teiskus. Wiimaks sai ta kaks kirja walmis. Ühe oma wanematele ja teise tohtrile. Da kirjutas tohtrile:

Armas tohter!

"Kui teie minu jalga parandate, siis jain mina teiega tuttawaiks. Ma hakkasin eimest kord omas elus armastama, ja nimelt teid . . . Kui ma tänä eimest korda peale haigust välja jain, kuulsin ma tahtmata teie juust, et mina jäen luurajaks, ja pean karludega käima. Ma armastasin teid puhtast jüdamest, ilma süüta, aga et karludega

"käima pean, ei wõi ma teie poolt ar-
"mastust loota. Ma ohwerdan oma esi-
"mehele armastusele oma elu. Homme
"kui teie seda firja loete, ei ole mind
"enam elawate hulgas!

Sään teid südamest armastama,
Zrene!"

Waewalt kirjutas ta pikalt ja laialt, mis-
jugustel põhjustel ta omale jurma teeb...

Ta kustutas tule, wõttis kargud ja kom-
berdas wälja, jelle peale waatamata, et jalg
hirmfasti walutas...

Buude lehed kohisesiwad nii kurwalt.
Wesi jookkis murelik mühinaga jões edasi.

Zuba oli õnnetu armastaja jõe kaldale
õudnud. Ta waatas weel kord tagasi.

Kõik oli waike.

Ta tõstis käed palwedes ülles ja sõnas:

"Sia ole mulle armuline! Anna andeks,
aga ma ei wõi teifiti! Anna, oh Jumal, mi-
nu hingele igawest rahu. Ole ka tema wastu.
Kelle pärast ma end ohwerdan, armuline! Ar-
mas! Ar..." ja nende sõnade juures oli walju
wee plahjatamist kuulda.

Lained lõiwad end tema üle kofku.

üks õnnetu armastaja oli ilmaft lahkunud.
Teisel päewal leiti tema furnukeha paar
wersta all pool ülesse. Lõpp.

Üksainus kord . . .

Üksainus kord siin õnne taewast
Ma wõisin wabalt waadelda:
Kui olen noor, ja murest waewast
Ei teadnud hing weel aimata.

Kui olin noor ja lapse-põli
Mind kutjus lahke laulule,
Oh, ilus, armas aeg see oli
Kuid mööda läks... läks rutuste...

Küübid ala' must mu õnne taewas
Ja pilwedega kaetud,
Kind ala' õhtab walus, waewas,
Silm pisaratest' maetud.

A. Leppik.

Liigjulgus.

Georges Maurewerti järele A. P—er.

„Mina olen jelles arwamises, mu her-
rad, et liigjulgus inimlikudest tundmustest üks
niisugune asi on, millega ilmasgi naljatada
ei maffa. Spartalased, kes küll aastajad
juurt julgust ja wahwust ülles näitafid, olid
julguise auks toreda templi ehitanud. Michel-
Dei, keda „kõigewahwamaks“ kõrkidest hüüti,
naeris nende rumalpeade üle, kelle näule eh-
matuse puhul kohmetus ilmus. Aga oma kohta
pean ma tunnistama, ehk ma küll üks arg-
püks ei ole, et ma ühe iseäralise juhtumise jä-
rele, pinedal ajal enam üksi metjateed ei jul-
ge käia“

Meie istusime automobili jeltimaja efi-
iel kiigetowli peal ja saatšime sõbradega ega
lõbusalt mööda. Kui meie ümberpööršime, et
näha kes neid sõnu rääkis, nägime meie, et
see krahw Rozerolles oli. Ja tema ei olnud
kellegi argpüks, kui meie tema kahelümnekahe
kahewõitluse peale mõtleme ja Greeka-Türgi
sõda, millest ta oja wõttis, meelde tuletame.

Automobili sõitjate hulgas oli ta
oma kahelümnenelja hobuse jõulise automobi-

liga, mis üheksakümwend kilomeitrit tunnis edaši
wiis, hulljulge nime all kuulus ja keegi ei
julgenud temaga wõistelda.

Kui meie tema kuust nüüd julguise kohta
niisugusi sõnu kuulšime, siis ei olnud meie
imestusel otsa ega piiri.

Tema rääkis edaši: „Ja, minu herra, ma
jain ühe imeliku juhtumise läbi, mille tõšine
tunnistaja ma olen, ka tunda mis kartus en.
See lugu sündis kahelümnešite aasta ette Pa-
riiši linnas. Ma elafin sellajal juba niisugust
nooruse elu, mida harilikud, walfsed kodani-
kud fergemeelšeks nimetawad ja paniwad oma
jugukonna meeleärabeitumisele, nagu ilus kõne-
kään ütleb. Minu tubli isa soow oli, et mi-
nust diplomati oleks jaanud, aga minu waim
igatšes wabadust ja ma hakkašin maaldriks.
Tõtt bölda ei olnud küll selleks iseäraliku an-
di, aga üks kahelümne aastane noormees wõib
findla tahtumise läbi kõrk ette wõtta. Uhel päe-
lahkrišin ma siis oma perekonna ehmatušeks
Pariiši ja asušin linna lähidale ühte weikešesse
majasše elama, kus ma wabadušes oma kunsti

täiendada mõtlefin.

Seal oleksin ma küll nälga wõinud surra, kui üks heldemeelne tädi minule iga kuulist abiraha ei oleks annud.

Minul oli üks sõber, nimega Lantinois, see oli ka maalija ja sellega wõtsime meie juurepäralise plaani ette lähema piltidefogu jaoks kahekesi ühte pilti walmistama hakkata. Pilt pidi igawest lema kujutama, k. s. üks noor leik oma kallima haua kurwastuse piisaraid walab. Sõber pidi naisterahwa eeskujuks muretsema, kuna minu hooleks koha wäljawalimine jäi.

Ma walisin selleks Montmartre jurnu aja, milleks inspektor lahkesti luba andis, ja meie asusime ajawitmata tööle. Üks meie sõbrannadest, Leontine, tuli mudelik ja pidi jurnuajal ühe wana hana kuwi peal kõige juuremas kurwastuses ja meeleäraheitmises istuma, nagu kokku räägitud sai.

Montmartre ei olnud sellajal mitte nii käidaw koht, nagu tänapäewal ja meie töö edenes selle tõttu, ilma uudishimulikude pealtwaatajateta jõudjaste.

Ühel septembrikuu päewa õhtul, kui pilt juba peaaegu walmis hakkas saama, kaldus

meie jutt ülliloomulikude asjade peale, seft minu sõber Lantinois pidas ennast julgeks, ilmkohkumata meheks. „Armas sõber, kas sull on nii palju julgust, et julged wõsje üksi siia tulla kus meie praegu töötame?“ küüsin mina.

Ta waatas nagu pahajelt minu otja. „Küll oled sa aga mees,“ lausus ta pilkawalt. „Mis peale weame kihla?“

„Mis peale tahad,“ naljatasin ma edasi.

„No ütleme, kes kautab, tellib ühes wõerastemajas nelja inimesele lõuna aja.“

„Minugi pärast,“ sõnasin mina ja meie lõime läest kokku.

Õhta toetasime kihlawenust oma sõbradele ja tahtsime sellamal wõl nalja läbi teha. Siis sai niimoodi kokku räägitud, et Lantinois läheb jüda wõsje jurnuajale ja wajutab oma keppi sinna hana peale püüsti, kus meie päewal töötasime. Lantinois oli sellega nõus ja meie hakkasime jüda wõd ootama. Mjawiitaks rääkisime kõikjugu tondi ja kodukäia lugugi ja püüdsime sellwiisil sõbra hirmutada, et ta ehk omast nõust tagasi lööb, aga ta jäi kindlaks.

Statukene aega enne keikwõd hakkasime meie minema ja ma märkasin, et sõber wäga erutatud ja kahwatu oli.

„Kas ja oled oma nõus ikka muutmata?“ küüsin ma tavalisel healel. „Kui tahav siis jä-tame järele?“

Lihe naissterahwa ja sõbrade ees ei ar-wanud ta ennast alandada wõiwat. „Mine il-ka!“ sõnos ta pahajelt, „praegu oleme kohal. Noh, hoia minu keppi nii kaua oma käes, kui ma üle aja ronin.“

Ta tõstis oma pikka Hispania mantli hõlmad illesse ja hüppas kergeste üle aja, wõt-tis winu käest keppi ja kadus pimedusesse.

„Bagana päralt, on julge pois!“ arwas üks sõber.

„Aga mina ujun et ta kardab,“ tähendas Volkoi. „Kuulete ta wilistab.“

Tõeste kuulsiime meie kui ta „Amanda armijama“ wiiji wilistas, mis jell ajal wäga pruugitaw oli. Kohe jelle järele kuulsiime meie furnuaja poolt üht heleda helinaga kõlinad. Meie crwasime, et ta muutus wist mõne risti külles olewa klaas frantji külge, mis niijugust trabinat tegi.

Meie toetasime endid aja najale ja kuu-latasime põnewalt, mis edasi jõnnib.

Norraqa kostis jüdannt wärisema panew hädakija läbi öö waitjuse meie kõrwu . . . jelle

järele weel paar lühifest, koleda mõrgamist ja siis oli üks tume mütsakas kuulda

Meie ehmatuse oli juu; nagu mõni nä-gemata wõim oleks meie jüdameid kokku ju-ruda tahtnud ja nagu kajakas esimesele ehma-tusele, kukkus Leontine siljatusega aja äärde maha ja minestas ära.

„Mis see peab tähendama?“ sõnas Wol-Iof. „Läheme ruttu wahi juurde!“

Meie tormajime weikese jisseläigu wära-wa ja üks meist hakkas nagu meeletu kella fraati tõmbama. Mõned sekundid, mis meie seal ootama pidime, näitawad tundide pikused olema. Wiimaks tehti aken lahti ja lihe wana hõbewalge peaga mehe nägu ilmus aknale.

„Mis seal on? Mis teil jün nii hilisel ajal otimist on?“ küüsis waht karedalt.

Ma astusin lähemale ja teatasin mõne sõnaga mis juhtunud oli.

Waht, kes aru sai, et seal midagi iseära-liku pidi olema, tuli ajawitmata majakesest wälja ja tegi meile wärawa lahti; ühes käes oli tall latorn küünla tulega; kuna teises käes rewolwer hiigas. „No lähme vaatama,“ jün-dis ta meid julgustades.

Seal samas kohas, kus meie päewal oli-

me töötanud, Iamas Lantinois maas. Silmad ja suu olid pärani lahti ja nägu avaldas kõige koleدامat ehmatuset ja hirmu mõju, mis viimajal pilgul tema meeli oli jeganud.

Latorni tule valgusel nägime meie peagi mis selle hirmia juhtumisele põhjust oli andnud. Surnetu oli oma leppiga, millel raudne teraw ots oli, oma mantli hõlma hana külge kinnitanud, ja kui ta siis sealt ära tulema hakkas, tundis ta, et keegi mantli hõlmast kinni hoiab, ja et tema nerwid juba muidugi ärewil oliwad, siis oli sellest küll, et ta surnuks ehmatas. — — — — —

Jutustaja waikis ja pani oma figari uuesti põlema, kuna meie tükk aega selle juttu rõõjul wait olime. L õ p p.

Tuul wäsinud . . .

Tuul wäsinud. Waat', kuis tuifel
Ja astub üle kesamaa,
Ja raugend rammul, rahu huifel
Rüüd metsa warju pueb ta.

Tuul wäsinud... Puhata eks taha
Ka temagi: ju küllalt puid
Ja murdnud metjas wäljal maha,
Ka mõnda meest keft elu juid,

A. Leppif.

Kui kustub film...

Kui kustub film, rind waitseks jääb
Ja wäsin ihu hauda läeb
Siit ilma tormist, muredest
Kord uinusele igawest:

Siis palun ma; Mu kodumaa
Su last ja ära unusta,
Kes kõndinud siin auwuses
Ja surnud tõe eest wõideldes.

A. Leppif.

Surma-nuhtlus.

Bl. Anutshkini kirjeldused.

Surma-otsuse täidejaatmisest ei ole mitte ühele korrale meie ajakirjanduses kõneldud, kuid nii selgelt, nagu seda pilti noor Benekirjanik Bl. Anutshkin „Ruskoj Mõsçhlis“ ette kirjutab, ei ole meie filma veel mitte puutund.

1903 a. on Bl. Anutshkin kauges Siberis üht kurjategija, Jakob Stablenski, ära hukkamist pealt näinud. Stablenski oli rõõwmõttel küladõpetaja ja ta perekonna ära tapnud. Temal olivad kaks isikut abiks. Kuid need ei jaanud mitte ära hukatud, esimine oli noor ja teine peastis tapetu õpetaja kolme aastase tütrikese elavast tulest.

Ära hukkamine sündis ülemaal poolsel Gnisei kallastel, ühes weikestes kreijilinnakeses, 17. mail 1903 a., türmi hoovi peal, kuhu ka teisi inimesi pealwaatajateks ligi lasti, nende seas muidugit ka hra Anutshkin.

Kõikide pealtwaatajate filmi paelustas keskhooi üles ehitatud surmavõlla, ehk kaak. See oli üks lihtlabane ehitus. Kaks, umbes kahe sülla pikust posti olivad kõvasti äksteise lähedale, maa siiski tautud, nende ülemisi otsasi ühendas pealispun ja all postide wahel oli üks kitsas astme trepikene kus ka walge, puhtadadest laudadest kokku löõdud kitsas puusärk.

Need olivad lihtsad, hoopis wäheste wäärtusega asjakesed, kuid siiski kütkestasiwad nad mitme kümnete waateid hulgaks ajaks oma külge

Root soldatise piiras seda uut, isewiisilist ehitust.

Keegi ei kõnelenud. Kõik oli waitne kui furnuhandas.

Nüüd awari eemal olewa türmiüksed.

Sealt tulivad jällegi soldatid wälja, politseimeister, õpetaja, nende taga hallis soldati sineliriides, ära hukkataw Steblänski

Nüüd uuustasivad uudishimuliste waated selle imelise uuehituse ja pöörasivad endid uute fuurde tulejate poole.

Rõige enam tahtis iga üks seda jurmale mõistetud ja praegust siit maailmas lahkwai isikut, mõrtjukat Steblänskit näha saada.

Seal ta on. Keskmise, tūseda kaswu, laiapihtade, walge, kahwatanud näoga. Tall on lihtkotiriidest kuub seljas, samasest riidest püksid ja müts. Jalus ja kättes kõlisewad rauad.

"Mis kas siin peamegi ootama—wõi tuleb weel mõjale minna?" küsib Steblänski, pörisewal, peaaegu kräuksuwal healel.

See lause ei saanud mitte kellegi poole pööratud. Ta tuli seisma jäänud, surmale mõistetetu fuust kui tahtmataalt, isenehest kuuldawale. Da see heal oli see-

jamane, kes mõne kuu aja eest muud ei mõistnud ütelda, kui et tema sellest riisumiseft ja õpetaja tapmiseft mitte midagit ei teadwat.

Meie ei jõudnud weel mitte neid aineid ära seebida, kui kohtusekretar ette astus ja ametlisel, plahwatawal toonil lugest

"Keiserliku Majesteedi ukasi põhjusel jne"...

Peale kohtuotsuse ette lugemist walitses umbruses jällegi surma wailjus.

Nüüd luges kohtu prokurör sõjakohtu käsukirja ette.

Tuli piinline, rusuw, waheaeg.

Korraga lausub Steblänski:

"Rõrge härra—kuda nii—mis see tähendab: meid kõiki mõisteteti kaagijurma—kus on teised? Mind kägistatakse ära—aga teised: ühes oleme „pndru—keetnud“ ühes peatšime ka siin ülewel rippumal..."

Kuid temale ei wasta keegi.

Minult rehme kowade tuulekene puhub
wastu rääkija higist nägu—muud wastust
ta ei saa.

Mis see tähendab, mis teie praegu
siin ette lugesite? See on needsamad sõnad,
mis Alhemäini sõjakohusgi mulle ette luges
—muud midagi mitte midagit... Ka ilma
fellela tean ma, et ma otja pean saama—
üks ots—üks surm—mull ikka on!..”

Need sõnad ei saanud mitte kellegilt üteldud.
Ka ei pannud neid mitte keegi tähele. Kuid
meie mõtlejate ja saime kindlasti aru, et
need sõnad just nende, meie wastas seis-
watele ammetnikkudele ära saiwad öeldud.

Sel ajal panin ma tähele kudas üks
punase särgiga ja wiltjaabastega mees, kes
meie pool ääres seisis ja nähtawaste mitte
midagit teha ei mõistnud, korraga wõlla-
ammaste wahel olewa puusärgi juurde
astus, selle kaane pealt ära lükkas ja sealt
seest ühe kofku pantud, walge riidetükki
wälja wõttis. Ta arutas selle lahti ja me

nägime et see üks ilma warrusteta walge,
pikk, seelik moodne särk oli ning meiteft
kõigist käis kulum aiuduse joga läbi—mõel-
des: see ongi timukas..

Ja see ta oligi.

Dema astub selle walge kotisejega
Steblänski poole. Aga enne kui kohale saab,
jäeb paigale. Õpetaja oli nuhtluse alusele
tea mis tasakesti kõnelema hakanud.

Korraga kostab õpetaja heale wahel
põrisew; tugew poisihéal.

„Hea küll, „batka—isaene“ — ega
mina üksinda süüalune ole! Meie oleme
mitmekesi kuritöö korda saatnud ja nüüd
pean mina üksinda seda heaks wõtma; waata,
seda wahet seleta mulle ära, mu „badka“
—üttele-on see õigus,—ulata parem rist siia
—poole!..”

Selle peale pööris surmale mõistetune
end oma wahtide poole ja küsis nende käest
midagit. Need waatasiwad aga umbustawalt
üksksteise otja ja ei teadnud mitte midagit

jelle kohta ütelda.

Wahside ülem sai sellest aru. Ta pani kää mütsi äärde ja tüüsi:

"Surmale mõistetud palub prokurori käest luba, paberosi tõmmata?..."

Meie arvasime et prokuror ise temale paberosi annab; kuid tema ei suitsetanudgi.

Meille tegi see head meelt, et kuidagi moodi surma minejale head teha. Mitmed tõmbasivad omad sigaritoosid ja palkusivad wangide wahile, et see surma minejale edasi annaks.

Soldat ulatas sigari Stebjanski kätte.

"Aga tikud?" küsis wang, põrisewa healega.

Ta suitsetas suure isuga. Pikkamisi oowasivad ilusad suitsu wõrud tema suust wälja. Ta näis suitsetamise hästi kätte õppinud olema. Sigar maitstes talle wäga hea...

"Kust teie, kerjus, selle, koera" enesesele saite?" küsis wang natukesel ajal pärast, peaga

eemal olema timuka peale nokutades.

Ta nagu see küsimine otsekohe mitte kellegi ette ei olnud pantud, siis ei saanud Stebjanski ka tema peale mitte mingisugust wastust.

"Tema on niisamasugune kõrilõikaja kui minagi—ja nuhtlusealune lastis niisuguse hüüde kuulda, mida tšensor mitte läbi ei lasse.—„Küsiige temalt, jellelt punaselt koeralt—kui palju hingesid tema juba ära on kågistanud—minu trades ühe o sa—wõib olla weel rohkem!..."

Selle juures sülitas ta timuka poole ja waltis wäljakutsuwalt ülemate otsa.

Need waitisivad ja puhusivad isekeskis juttu. Nüüd pööris Stebjanski end timuka poole ja hüüdis:

"Noh, sina, hinge rööwel; kui palju oled ja juba minusugusid ära näpistanud?! Sina oled ju samasugune prohwus, kui minagi—mina lähen, mind saadetakse Sumalale oma tööst aru andma—kuid sina wa

Helja aasta pärast.

H. C. P . . . hl.

1.

Ühel ilusal hoomnikul sammusin ma mööda maanteed Rakvere ja Runda vahel edasi. Tee läks mööda toredat Runda jõe kaldast edasi.

Bulijedes jooksis wesi mööda jõge alla poole.

Ta igatjes merde saada.

Mõtetes sammusin ma edasi.

Korraga silmasin ma jõe ääres üht majakest, mis kohisewate pärnade ja kastede wahel seisis.

Majakese trepi peal istus üks noor ilus naisterahwas ja laulis rõõmsasti.

Minu liginemist nähes jäi ta häbenedes wait.

Ma läksin tema juurde ja küsisin, kui palju maad weel Rundasje on.

Ta wastas lahkesti minu küsimuse peale.

Tema kõnewiis meeldis minule. Ma hakkasin temast enesest juttu tegema ja tema elu-
korda järele pärima.

„Jah,“ wastas ta õnnelikult naeratades, „mu elu on mureta. Ma olen õnnelik abikaasa. Üleeila oliwad meie pulmad. Minu mees Jaan on tubli ja töökas inimene. Ta ei joo wiina ega õlut ja ei riidle kellegiga. — Waadake, jealt ta tuleb . . .“

Ta ta rääkis kääga cemale heinamaa poole; kust üks suur tugew mees wikat õlal majakese poole tuli.

Ma waatasin sinna poole ja silmitsesin meest teraselt. Wäljanägemise poolest näitas ta heasüdamega ja walke iseloomuga meesterahwas olema.

Beagi jõudis ta majakese juurde.

Ma teretasin teda, mille peale ta mulle lahkest ja kübarat fergitades wastas.

Ma pärisin nende elulugu järele ja sain rahuldawad wastused. Kumbgi neist püüdis wõidu minu küsimuste peale wastata ja nende kõned oliwad rõõmsad, elulustilised.

Kaua, kaua, rääkisin ma nendega.

Wiimaks pidin ma nendest lahutama ja tegin lohe minekut.

Õlad jaatfiwad mulle tuhat terwist tee peale kaasa ja oliwad nähtawasti minu lahkumise üle kurwad.

Nutusti jammusin ma mööda maanteed
edasi.

Peagi kadus majakene minu filmist ära.
Aga minu waimufilma ees seisis ta weel siiski.

Kõige tee mõtlesin ma nende „õnnelikude“
inimeste peale. — — —

2.

Neli pikka aastat oli ajamerde woolanud.
Ma jammusin jälle sedajama teed möö-
da edasi.

Häbitsejelt filmasin ma jälle sedajama tutta-
wad majalest.

Tema ümber kohiseswad tased ja pärnad
kurwalt. Mõned neist oliwad ka juba ära kui-
wanud.

Rogu see lugu tuli minule meelde.

Ma waatasin majakese ukse poole ja —
mis ma nägin?! . . .

See kohutab mind.

Majakese trepi peal istus jälle naiste-
rahwas, aga mitte noor, waid kortsunud ja
fisjelangenud palgedega ja kustunud waatega
See oli jeesama noor naisterahwas, kes nelja

aasta eest seal oli istunud, aga ta ei laulnud
enam waid hällitas oma põlwepeal weikest
last seda magama uinutades. Ta heitis lihi-
kese kustunud pilgu minu poole; temale näis
nagu midagi meeldetulema. Tema nägu oman-
das hoopis rõõmsama wäljanägemise — siis
oli aga jälle see kadunud . . .

Müüd liikati maja uks lahti ja üks joob-
nud mehe heal hüüdis:

„Eiina, kurat, kas saad ülestord tuppa
wõi ei!“

Ma kohtusin ja hakkasin pool jookstes edasi
minema.

Minu kõrwus kõlas see hüüdis kõige tee.

Rogu ümberlaudne loodus näits nagu
eluta olemat . . .

Tahtmata tuli mulle meelde:

Kui õnnelikuks tahad
End sina pidada,
Siis tea, et tõsist õnne
Sa iial näha ei saa . . .

L õ p p.

Surma nuhtlus. 3

Sina sianägu, hakkad pealemind, jällegi teifi minu sugusid, ära kägistama! . . .

(See ütelnus läks täide.)

Stebljanski kõri korijes. Tema rind tõusis ja wajas.

Ta tõmbas suure hoolega sigarit.

Siis laskis ta oma puurivad filmad üle meie käia. Ja meie nägudelt külma olekut ära lugedes, lausus ta, kalgil naeratusel:

"Waata undis himulisi - tulewad waha-tima, kudas inimest ülespuuakse! Ja waata, waata - kui palju teid siia kokku pole tulnud: wanu ja noori suuri ja weikeid - igast järgust - waadake aga pealegi - waadake kudas inimest ära kägistatakse - see saab teile rõemu tegema. ."

See jutustus pani meid kõiki hoopis halba seisukorda. Me tundsime endist häbi.

"No kuu ma pean seisma siis? Kus teie lufusepp on, kõrgus, kes mu rauad lahti wiilib?..."

Natukesse ajapärast tuli ka lufusepp siia ja see raius rauad lahti.

"No nüüd kuluks üks "kärakas" ära? Kõrgus - kas ei halastaks mu pattu oina peale ja ei laseks ehk üks poolpudelit jeda "kassonnat" tuua - oi, kui tore oleks - ma sõidaks siis wõi Hiinamaale, - ütsta kõik kuhu timukas saadab!..."

Tuba palwe heale-kõla oli nagu tema täidesaatmiseks liiga nõrk. Ülemused arwasiwad et wõib - muist aga ei awaldanud mingisugust mõtet.

Meie waated wiibisiwad nüüd järgijät-matalt kahe isiku juures Need oliwad: timukas ja surmamineja Stebljanski.

Esimene teadis mis temal teha. Ta wõttis pika walge särgi ja tahtis jeda juba Stebljanskile üle peawisata, kuid keegi hüüdis:

"Enne tarwis läed kinni siduda..."

Seotigi läed seljataha finni.

"See on õige - kes teda teab, mis weel

ära teeb..." domises timukas iseeneses ja nõbris kaja kofku:

Stebljanski puuris oma waatega timuka otja, kuid see püüdis end jellest, kui foer kuumawee kannust — ifka eemale hoida.

Viimaks puutusiwad nende waated siiski kofku ja Stebljanski lausus kõhijawal healel:

"Siis tahad sina mind ära kähgistada — ja seanägu?!..."

Kui küsitune waihib ja ootab mil surma rüüdi tapatalele pähe wijata.

"Mis wait oled?" hüüab Stebljanski uuesti. "Mispärast ja mind ära tappad? Miks ja ei wasta? Do — kui ja mulle kuskilgi ennem wastu oleks tulnud, aga mitte siin — küll ma oleks teadnud — mis sinuga teinud oleks!... Sest sina kärnaue siga oled ju palju enam inimesi ära kähgistanud, kui mina? Mispärast mina sinust alwem olen et surma pean minema ja sina elama jäed ja weelgi teisi inimesi, peale mind ära surmad? Oled ju sina kõige suurem hingede huk-

kaja?!.."

Seda kõike luges Stebljanski kui raamatust ette. Tema ei rutanud oma kõnelemisega. Ta heal oli selge ja mõjuw.

"Mis ja söimad?" lausus lõpeks timukas, nagu näha pahameelega. "Kas mina sind puudun? Mind kähkaste ja ma pean seda kähku täitma!..."

"Kähkaste — sina pead seda täitma?" korwas Stebljanski osatades. "Kui palju said ja minu hinge eest?... Ütle?..."

Siin wiskas timukas kõnelejale käes olewa koti pähe.

Stebljanski raputas õlasid.

Kui Stebljanski pea kottiangust jälle wälja tuli otjis timukas augu äärtes olewad paelad ülesse ja hakkas neid loomale tõmbama ja kofku siduma.

"Tõmba kõwemine, tõmka, wa hinge ostja — ära wäriie ühtegi.. Ja mispärast ei ütelnud ja wangide ülemusele et jelle — ta nimetas inimese nime. (Järgneb.)

Isa wanne.

Sutukene Peipji rannalt. H. C. Bitsahl.

1.

Seal, kus Alajõgi Peipji järve woolab, on kaunis suur küla, mis Alajõe nime all tuttav on. Selle küla elanikud on suuremalt osalt wenelased, kes kalapüüdmisega omale ülespidamist leiawad, sest et küla ümberkaudu määratu suured sood ja rabad on, mis Norowa jõe äärest peale algawad ja kuni Lohujummi ning weel kaugemale siemaasie ulatawad.

Naagu juba nimetatud, elab Alajõe külas eestlasi, kes ka kalapüügist endid elatawad, kuid selle juures ka kartulid ja sibulaid kaswatawad, sest et rannaäärjel liiwajel tasandikul muud ei kaswa.

Lutheruse usulisi on Alajõel wähe; suurem jagu sealseid eestlasi on Greeka-Katoliiku usku ja nad on eestlastest peaaegu juba ära morderunud.

Dma wäljanägemise poolest on Alajõe küla kaunis kurwanäoline, nagu Peipji rannal olewad külad ikka suuremalt jaolt on. Pealegi on ta muust maailmast lahutatud: põhja poolt lahutawad teda ilmatu suured sood Gestimaast ära, kuna lõuna pool seda lai Peipji järw keeb,

nii et läbitäimine ümberkaudsete kohtadega sel-
leläbi takistatud on. Üleüldse ei ole Alajõe kü-
la senini weel mingit tähtsust suutnud wõita,
ega saa seda loodetawasti ka edespidi tegema.

2.

Oli tornine sügisene õhtu. Ilm oli kottpi-
me ja külm. Keskjões mäslas maru järwe ääres
olewas metsas ja pekkis Peipji lained kohise-
des liiwajele rannale.

Kõik küla puhkas juba waihes unerahus,
ainult ühes wiletjas hurtsikus, mis küla wi-
maies otjas seisis, põles weel tuli.

Selles hurtsikus elas wana kalamees Peeter
Wergin oma 18 aastase tütre Alulinaga.

Torm hulus hurtsiku pragude wahel, ning
wähele wahel langejwad jämedad wihmapii-
jad kõlisedes wastu akent.

Terwe loodus oli mäsšamas.

Wana Wergin oli suuremisel. Tõuetumalt
lamas ta oma asemel.

Tütar Alulina istus tema aseme ees ja
nuttis . . .

"Mullina", rääkis haige nõrga healega. "Ma tunnen, et peagi suren... Aga kes kaitseb siis sind?... Warandust mull sulle pärandada ei ole... Millest meie elamine, seda teenisin ma suure waewaga... Aga nüüd ei wõi ma enam teenida, ega sinu eest hoolt kanda... Nüüd pead ise omale teenistust otsima, muudu nälgid ja. Keegi siin sinu eest hoolt ei kanna. Seepärast mine suurde linna, tead mis seal suure jõe kalda peal on ja hakka seal leiba teenima... Kalu püüda ja ei juuda, kedagi sugulast siin ka ei ole, — seepärast mine!... Jumal ka tjeugu sind!..."

Wanale wailis ja õhkas sügawasti.

Plus kõrgetaswuga tütarlaps kuivatas pijarad oma filmadest ära.

"Oh isa!" hüüdis ta. "Ma ei taha mitte fiit ära minna!... Ma armastan Karl Zwano- witschi ja ta lubas mind omale naiseks wõtta... Kja, kas ja annad luba, et mina temaga abi- elusse heidaks?!..."

Wanale sirutas oma käe wälja ja pani selle nagu õnnistades tütre pea peale.

"Jah Mullina, tee mis tahad", ütles ta selle juures. "Ole õnnelik ja mõtle ka minu peale!..."

Ta ei lõpetanud wiimaseid sõnu. Tema käi langes nõrgalt asemele tagasi. Wanalese filmad wajuwivad kinni, tema rind hingas weel wiimast lorda wärsket õhku fisje, siis wajus ta jälle alla ja ei liikunud enam . . .

Südanlõhestawa nutuga langes Mulla oma isa jurnuteha peale ja nuttis kaua . . . kaua . . .

Wana Bergin oli jurnud . . .

Wäljas aga mäsfas maru ühte foodu edasi. Nagiedes murdis ta jämedaid mändasid metsas maha ja ajas Peipsi lained wihasele mäsfile . . .

3.

Need külamajad, kus eestlased elawad, on meikese jõekese ääres ja Wene kalameeste ma- jadest nagu ära eraldatud. Iga maja ümber on meike aed, kus neid aawilju kaswatakse, mis liiwase maa peal kaswada wõiwad.

Uhes niinuguses hoones elas keikeline tugewa kaswuga kalamees Jaan Wäli oma abitaasa, kahe tütre ja ühe pojaga. Nenuad olwad alles mõni aasta tagasi sinna elama tul- nud, ja kui tubli meremees, wõis Jaan Wäli kaunis rikkalt elada. (Särgneb.)

Surma nuhtlus. 4.

Mis tapsid ja teda ära—oleks teine sinu asemel wangist lahti saanud? Mis ja jõllitad omi hundi filmi—mine minema, prohwas!...”

Kuid timukas waikis.

Tema läks meesti, wõlla sammaste wahel olewa walge punisärgi juurde, wõttis sealt seest weel ühe walge asja kätte ja astus oma salalisel kaesikaigul, pika wiltsoabostega, oma ohwritalle poole.

Tema tahtis juba seda walget asja Stebljanski üle pea wisata, kuid see hüüdis:

„Pea kinni! Kas ja hingehukkaja korda ei tunne? Wõtad ameti wastu, prohwas, ja ei tunne teda, siga niijugune! Snimene läheb surma ja sina karnanepõrjas ei anna talle aegagi rawaga jumalaga jätta! Iduad küll mu „hingeraha“ mis praegust teenid, weel ära juua—kuhu ja tiirestad?...”

„No räägi siis, ma ei teela mitte sind,“ wastas timukas karmilt.

Stebljanski pöris oma näu eemal olewote soldatite poole ja lausus sellisamal pörisemal healel:

„Jumalaga wennad!...”

„Jumalaga—Jumal saab kõik andeks andma!“ wastasiwad püsisidega hallid soldatid Stebljanskile, kui ühest suust.

Selle peale wisas timukas Stebljanskile walge peakoti pähe, sidus jällegi kroonnõoriga kaela ümbert kinni ja meie filmad enam seda wast ei näinud! Meie ees seisis nüüd üks walge „lumememm“, maast kuni pealaeni walge kogu.

Ja timukas tallutas selle walge erne hirmutuse wõllasammaste wahele.

„Luba, ma astun isegi ülesse!“ kuulsime weel tema hüüdu.

Ja weikese trepp rebeli wiimase astme peale jõudes tegi Stebljanski igale poole peoga kummarduksi ja sõneles:

„Kuni jälle nägemiseni sealses riikis! Kellele ma olen paha teinud, andku mulle

andeks — kes mind on piinanud — saavad ka minult andeks — jumalaga!...“

Nüüd hakkas timukas nõõri Stebljanski ümber kaela panema. Kuid kuda tema ka seda ei seadnud ja sättinud—nõör oli lühikene! Kaela ümber ulatas, aga teine ots läks kõrgele, nii et timukas teda enam kudagi moodi kätte ei saanud!...

„Mis ja sianägu siin kohad? Kas kõis lühikene on wõi mis? Waat' kus saadanad on—joowad rahad maha ja ei osta ausa inimesele nõõri nii palju kui tarwis oleks—oo, prohwasjed kuulduš Stebljanski heal walgest kotist.“

„Rutta, rutta, eluwõtja — kui kõis ei ulata—wõta minu pükste pealt rihm abiks — sead niisugused — ostawad rahasid oma taskudesse matta — aga nõõri ei osta niipalju, kui ausale inimesele waja oleks!...“

Toodi rebel kohale ja timukas ronis mõned pulgad mööda seda ülesse ning püüdis teisest nõõri otjast finni.

Rebel wiidi ära ja timukas tõmbas nõõri pingule...

Üks osaw jalalööf ja weikene trepikene lendas Stebljanski jalgade alt ära; kus juures timukas osawasti rippuma jäenud Stebljanski jolad finni püüdis, oma põlmede wahel surus ja nii moodi ise ka teisi kõie otja rippuma jäi...

Oli tunda ja näha, kudas walge koti sees elaw olewas end framplikult siia ja sinna liigutas; kuda end kokku tõmbas ja wälja sirutas...

Ka siis weel, kui juba timukas tema jalad lahti tegi ja teise nõõriotja posti külge finni sidus, oli näha, kudas selle walge kogu seest, kui naljatehes jalad wahest wälja sirutati. Jiiš aga framplikult jälle kotti sisse tagasi tõmmati, kus juures rippuw kogu end tasalesti edasi ja tagasi kõigutas...
E õ p p.

Isa wanne.

2.

Sutukene Peipsi rannalt. H. C. Pitjahl.

Ühel ilusal õhtul istusiwad Jaan Wäli ja tema poeg 20 a. Karl toas laua ääres ja oliwad üksteisega elawas waieluses. Jia pahastest näost wõis näha, et see, mis poeg rääkis, temale sugugi ei meeldinud.

"Jia", sõnas Karl kõlawa healega, "ma armastan Akulinat ja ei taha temast mitte lahkuda. Ennem sureks ma, kui et temast lahku lööks. Kas ja lubad mind teda omale naiseks wõtta? Kas sa lubad teda oma majasje wõtta? Utle, isa?"

Jaan Wälja filmas wälkus wiha tuluke; ta ajas enese firgeks ja sõnas iga sõna peale rõhku pannes:

"Ei ialgi! Seda ma ei luba mitte. Kui ja minu õige poeg tahad olla, siis miska see Beene tüdrukulaks kus seda ja teist. Kui aga mitte, siis mine minu filmist . . . Ma ei taha siis sinust enam midagi kuulda; ma nean su ära. Hea seda meeles ja mõtle oma asja üle järele . . ."

Nüüd tõusis poeg ülesse, ajas enese firgeks ja ütles kindlalt:

"Ei isa, Akulinat ma maha ei jäta. Ennem lähen ma jurma. Kas see tõesti sinu kindel otjus on — mind majast wälja wisata, kui ma sinu tahtmist ei tee?"

"Joh," hüüdis isa wihastelt, "see on minu kindel otjus. Wali nüüd, kumba tahad: kas Akulinaga abielus se heita, wõi temast enast lahku lüüa . . ."

Raua aega wõitles noormees iseenesega. Teilmal oli tahju isast ja õdedest lahkuda, aga ei, Akulinat armastas ta enam; temast ei wõinud ta lahkuda.

Wüimaks oli kindel otjus walmis. Noormees wastas julgesti:

"Jia, tee mis tahad, aga Akulinast ma lahkuda ei wõi. Ma jaan teda omale naiseks wõtma ja teda ning ennast auusa töögä toitma. Ära pahanda, isa, aga ma ei wõi teisiti."

Nüüd kargas isa kejet tuba ja hüüdis wihaht wälkuwal filmil:

"Ah soo! Wõi ja tahad nõnda teha?! . . . Noh, hea küll siis mine minu majast wälja; ma wananu su ära. Jialgi ei taha ma enam sind omaks pojaks tunnistada. Sa oled minu wastu ülesastunud ja pead ka selle eest libedust maitsema jaama... Mine!"

Ta näitas käega ule peale.

Noormees oli esimesel filmapilgul kohkunud, nii et ta enmast liigutada ei saanud, siis tuli temale aga ereise üle walitsemine tagasi; ta heitis meel lord ühe pilgu isa peale, ütles õudse healega: „Zumalaga isa!“ ja läks.

Ragu kohkunult waatas isa temale järele; ta tahtis oma pojale hüüda, et see tagasi tuleks, tahtis tema juurde jooksta, temalt oma ootamata sõnu andeks paluda, teda tagasi hoida... Kõik hiigi tekkis temale otshaette.

Õnnetumalt langes Jaan Wäli tooli peale ja ägas . . .

Esimest korda elus oli tema tunnud, et ta oma last armastab . . .

4.

„Mkulina, isa on mind oma juurest ära ajanud. Ta ei taha mitte et ja minu naiseks jaad . . .“

„Oh Karl, ja ja lastid seda sündida. Jäta mind maha; isa wõtab sind siis muidugi jälle tagasi . . .“

„Ei, seda ma ei tee. Saa pead minu õnats faama!“

Neiu langes nooremehe rinnale.

„Mkulina“, rääkis noormees natukesi aja pärast, „ma lähen homme hommikul siit ära ja teenin omale raha. Siis tulen ma aga siia tagasi ja wiin su ära. Meie ajume kaugele Warnja külaste elama ja keegi ei saa meid enam egama . . .“

„Tee seda,“ lausus neiu waewalt kuulda-walt.

Raua, kawa wiibiswad nad üksteise juures. Nad jalutasiwad mööda ilusat Weipfi randa, istusiwad metsas mühawate määndade all ja olivad nii õnnelikud...

Teisel hommikul sõitis üks noormees paadiga järwe peale. Mkulina waatas temale niikawa järele, kuni paat ilmaringist ära kadus, siis läks ta oma hirtsiku tagasi.

Sellesama päewa õhtul tõusis torm ja mäs-
jas omas täies jõus. Mkulina kartis wäga oma kallima jelu eest, kes nüüd järwe peal wiibis. Aga ta lootis . . .

5.

Järgmise päewa hommikul heitsiwad lained ühe jurnulehä randa. See oli Karl Wäli. Kõhe lagunes teade üle kiila laiati ja kõik ruttasiwad õnnetumat randa waatama. Järgneb.

